

**PROGRAM RAZVOJA SUSTAVA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I
OSPOSOBLJAVANJA (2016. - 2020.)**

SADRŽAJ

Popis kratica	4
Uvod	5
Analiza stanja u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	6
Strateški i zakonodavni okvir sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	7
Prioritet 1. Poboljšanje relevantnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u odnosu na tržište rada	10
Cilj 1.1. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje usmjereno na potrebe tržišta rada	11
Mjera 1.1. Izrada, donošenje i provedba Nacionalnog kurikulumu za strukovno obrazovanje.....	11
Mjera 1.2. Izrada, donošenje i praćenje provedbe sektorskih i/ili kurikulumu za stjecanje strukovnih kvalifikacija.....	12
Cilj: 1.2. Uspostavljanje racionalne i učinkovite mreže strukovnih škola i programa	14
Mjera 1.3. Racionalizacija mreže strukovnih škola i programa	14
Mjera 1.4. Uspostavljanje regionalnih centara kompetentnosti	14
Prioritet 2. Poboljšanje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	15
Cilj 2.1. Ustroj koherentnog sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja.....	19
Mjera 2.1. Uspostava jedinstvenog sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	19
Mjera 2.2. Osvremenjivanje modela samovrednovanja i povezivanje sa sustavom vanjskog vrednovanja odgojno-obrazovnih ustanova.....	20
Mjera 2.3. Korištenje mehanizama za praćenje kvalitete strukovnog obrazovanja i učinkovitosti te za poboljšanje sustava koji se temelji na mjerljivim pokazateljima.....	21
Mjera 2.4. Jačanje kapaciteta ustanova za strukovno obrazovanje za provedbu jedinstvenog sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanje i osposobljavanja.....	22
Cilj 2.2. Unaprjeđenje sustava trajnog profesionalnog razvoja u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	22
Mjera 2.5. Jačanje kapaciteta nastavnika strukovnih predmeta.....	22
Mjera 2.6. Jačanje kapaciteta mentora kod poslodavca.....	24
Prioritet 3. Promicanje izvrsnosti, privlačnosti i uključivosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	24
Cilj: 3.1. Jačanje izvrsnosti i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.....	25
Mjera 3.1. Promocija vještina učenika strukovnih programa, modernizacija i promicanje strukovnog obrazovanja i vještina.....	26
Mjera 3.2. Podrška inovacijama i projektima strukovnih škola usmjerenih na jačanje kapaciteta i osiguravanje relevantnog, kreativnog i modernog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u partnerstvu s tvrtkama i širom zajednicom.....	26

Mjera 3.3. Unaprjeđivanje sustava profesionalnog usmjeravanja	27
Mjera 3.4. Poticaji za programe i projekte jačanja uključenosti svih skupina kojima prijete isključenje iz obrazovanja	28
Prioritet 4. Internacionalizacija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poticanje međunarodne mobilnosti učenika i nastavnika	28
Cilj: 4.1. Ojačan međunarodni značaj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	30
Mjera 4.1. Razvoj i jačanje mogućnosti za veću mobilnost učenika i nastavnika.....	30
Mjera 4.2. Potpora međunarodnoj dimenziji strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.....	30
Prilog I. Strateški i zakonodavni okvir strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.....	32
Prilog II. Popis projekata u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju financiranih sredstvima EU (2006. – 2015.)	34
Prilog III. Povezanost razina kvalifikacija Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (HKO) s razinama Europskoga kvalifikacijskog okvira (EKO)	39

Popis kratica

AMPEU – Agencija za mobilnost i programe EU

ASOO – Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

AZOO – Agencija za odgoj i obrazovanje

CEDEFOP – Europski centar za razvoj strukovnog obrazovanja

ECVET – Europski kreditni sustav za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

EQAVET – Europsko osiguranje kvalitete za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

EU – Europska unija

HGK – Hrvatska gospodarska komora

HKO – Hrvatski kvalifikacijski okvir

HOK – Hrvatska obrtnička komora

HUP – Hrvatska udruga poslodavaca

HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje

MINPO – Ministarstvo poduzetništva i obrta

MRMS – Ministarstvo rada i mirovinskog sustava

MRRFEU – Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU

MZOS – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

NKSO – Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje

NCVVO – Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

NOK – Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje

ONK – Okvir nacionalnog kurikulumuma

SOO – strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Uvod

Izrada Programa razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja predviđena je *Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije* s ciljem jasnijeg definiranja načina realizacije ciljeva postavljenih Strategijom te su pri tome u obzir uzete europske politike¹ i alati² za razvoj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Ovim dokumentom planiraju se postupne promjene u sustavu strukovnog obrazovanja (redovito srednjoškolsko obrazovanje, kao i stjecanje srednjoškolskih strukovnih kvalifikacija u sustavu obrazovanja odraslih), na način da se iskoristi sve ono što je u sustavu prepoznato kao dobro, a ne ugrozi se kvaliteta već izgrađenoga te da se ciljanim ulaganjem u poboljšanje postojećeg sustava postignu najbolji mogući rezultati.

Republika Hrvatska razvijat će visokokvalitetno i dostupno inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje koje društvo, a prije svega učenici i njihovi roditelji, odnosno polaznici, prepoznaju kao privlačnu opciju koja im pruža stjecanje ključnih i specifičnih strukovnih kompetencija. Provedba ovakvog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja pratit će ulaganja u visokokvalitetnu, svrsishodnu te racionalnu infrastrukturu i objekte, a temeljit će se na visokoj relevantnosti strukovnih kvalifikacija na tržištu rada i definiranim putovima za nastavak obrazovanja i osposobljavanja. Ključnu ulogu u provedbi imat će visokokvalificirani nastavnici kojima će se pružati trajna podrška u profesionalnom razvoju. Razvijat će se fleksibilno i inkluzivno strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeno na ishodima učenja, inovativnim metodama učenja i poučavanja te na partnerstvu sa svim dionicima, a posebice poslodavcima. Razvijat će se transparentni kvalifikacijski sustav koji omogućuje stjecanje i prijenos ishoda učenja, priznavanje kvalifikacija i stečenih kompetencija u međunarodnoj mobilnosti te će se povećati mogućnost međunarodne mobilnosti polaznika i nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

Promjenama koje se ovim dokumentom planiraju, Republika Hrvatska definirala je **viziju** strukovnog obrazovanja i osposobljavanja do 2020. godine koje će biti usmjereno na kvalitetu i učinkovitost, a uz to će biti privlačno, inovativno, relevantno, povezano s tržištem rada, omogućit će stjecanje kompetencija za osobni i profesionalni razvoj te nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje.

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje planirat će se i provoditi vođeno sljedećim **načelima**:

- Osiguranja kvalitete kojom će se povećati transparentnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, ojačati povjerenje u sustav i cjeloživotno učenje
- Partnerstva kojima će se osigurati i poticati uključenost svih dionika u sve faze planiranja, provedbe i praćenja provedbe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- Inkluzivnosti kojom će se jačati važna uloga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u smanjivanju rizika socijalne isključenosti ranjivih i podzastupljenih skupina

¹ Radni program Obrazovanje i osposobljavanje 2020.; Kopenhaška deklaracija (2002): Izjava (Communiqué) iz Maastrichta (2004), Izjava (Communiqué) iz Helsinkija (2006), Izjava (Communiqué) iz Bordeauxa, (2008), Izjava (Communiqué) iz Brugesa (2010), Zaključci iz Rige (2015.); Europski okvir za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (EQAVET), Europski kvalifikacijski okvir (EQF), Europski kreditni sustav za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET).

² Europski okvir za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (EQAVET), Europski kvalifikacijski okvir (EQF), Europski kreditni sustav za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET).

- Relevantnosti koja će osigurati utemeljenost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na analizama potreba tržišta rada, nastavka obrazovanja kao i osobnog razvoja
- Usmjerenosti na ishode učenja i razvoj kompetencija za uspješno uključivanje na tržište rada i cjeloživotno učenje
- Koherentnosti s različitim razinama i vrstama odgoja i obrazovanja.

Provedbom mjera planiranih Programom razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te slijedom nužnih aktivnosti u skladu s akcijskim planom, planiraju se izraditi sektorski kurikulumi i prema potrebi kurikulumi za stjecanje strukovnih kvalifikacija, ojačati model učenja temeljenog na radu, unaprijediti sustav osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju kao i sustav trajnog profesionalnog razvoja nastavnika te podići privlačnost strukovno obrazovanja i povećati mobilnost te zapošljivost učenika u strukovnom obrazovanju.

Izrazi koji se koriste u Programu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski rod.

Slijedom ovoga Programa izradit će se Akcijski plan provedbe Programa razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2016. – 2020. koji će donijeti ministar nadležan za obrazovanje.

Analiza stanja u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

U Republici Hrvatskoj 70,7 % redovnih učenika srednjih škola (ISCED – P 344, 354, 353, 351), približno 140.000, u 2014. godini bilo je upisano u neki od 279 strukovnih nastavnih planova i programa/strukovnih kurikuluma, a od toga:

- 66,25 % učenika bilo je upisano u četverogodišnje (i jedan petogodišnji) programe strukovnog obrazovanja
- 32,17 % učenika bilo je upisano u trogodišnje programe obrazovanja (za vezane obrte (JMO) i tzv. „klasičan model“ obrazovanja za obrtništvo i industriju)
- 1,58 % učenika bilo je upisano u dvogodišnje, jednogodišnje i programe obrazovanja za učenike s teškoćama. (Izvor: MZOS, 2014.)

U cjelokupnom odgojno-obrazovnom sustavu prisutan je pad broja učenika zbog negativnih demografskih kretanja, ali taj trend je najizraženiji kod upisa u trogodišnje programe u posljednjih 15 godina, budući da se broj učenika koji završavaju trogodišnje programe smanjio s 21.000 u 1998. na

11.710 u 2014. godini. Osim toga prisutan je i trend prelaska većeg broja škola na „klasičan model“ obrazovanja za obrtništvo i industriju u kojima se veći broj sati praktične nastave i vježbi izvodi u školama, kao rezultat složene gospodarske situacije, propadanja obrta i pravnih osoba, nemotiviranosti izvođača praktične nastave te slaboga interesa poslodavaca za licenciranje, a s kojim učenik sklapa ugovor o naukovanju .

U Republici Hrvatskoj je 299 ustanova za strukovno obrazovanje koje u prosjeku imaju po 400 učenika, u prosječno 10 različitih programa obrazovanja što je iznimno zahtjevno u financijskom, kadrovskom i organizacijskom smislu. Zbog kadrovskih zahtjeva i zahtjeva za određenim standardom opremljenosti, strukovni programi su skupi, a ustanove za strukovno obrazovanje trebaju značajnu podršku u prilagodbi i promjeni ponude programa.

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Republici Hrvatskoj priprema učenike za uključivanje na tržište rada, ali i za nastavak obrazovanja na visokim učilištima (četverogodišnji i petogodišnji strukovni programi). Analiza upisa na studijske programe visokih učilišta u Republici Hrvatskoj na

osnovu rezultata ispita državne mature u razdoblju od akademske godine 2010./2011. do 2013./2014. pokazala je da 78,08 % učenika četverogodišnjih strukovnih škola uspješno polaže ispite državne mature i da 60,7 % učenika strukovnih škola upisuje studijske programe visokih učilišta. U razdoblju od 2010. do 2015. godine podatci HZZ-a pokazuju da se najveći broj registriranih nezaposlenih osoba, prosječno 58 %, odnosi na osobe sa srednjoškolskim obrazovanjem, točnije osobe sa završenim strukovnim obrazovanjem u trajanju od jedne do četiri godine. Međutim, nisu se provodile sustavne sveobuhvatne analize koje bi istražile povezanost obrazovanja i potreba tržišta rada kroz višegodišnje razdoblje. Značajan pomak napravljen je izradom profila sektora (ASOO, 2012.) i uspostavom alata HKO-a.

Strukovno obrazovanje u Republici Hrvatskoj provodi se u ustanovama za strukovno obrazovanje i dijelom kod poslodavaca. Učenje temeljeno na radu (UTR) prisutno je u tri oblika³ u strukovnim programima/kurikulumima:

- *kombinirani programi ili naukovanje;*
- *u školi s razdobljima osposobljavanja kod poslodavca*
- *integrirano u programu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja:*

Vrste strukovnog obrazovanja u RH	Modeli UTR-a		
	Kombinirani programi ili naukovanje	Razdoblja osposobljavanja kod poslodavca	Provodi u se školi
Trogodišnji programi obrazovanja za vezane obrte (UTR se provodi kroz praktičnu nastavu i vježbe kod licenciranog obrtnika i /ili pravne osobe i u školskim radionicama)	X		X
Trogodišnji industrijski i srodni programi obrazovanja (UTR se provodi kroz praktičnu nastavu i vježbe u školskim radionicama, kod poslodavaca i u školskim laboratorijima te kroz stručnu praksu koja se obavlja kod poslodavca (uključena u većinu programa))		X	X
Četverogodišnji strukovni programi obrazovanja (UTR se provodi kroz praktičnu nastavu i vježbe u školskim radionicama i laboratorijima te kroz stručnu praksu koja se obavlja kod poslodavca (uključena u većinu programa))		X	X
Petogodišnji strukovni program obrazovanja – medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege (UTR se provodi kroz vježbe u školskim praktikumima, laboratorijima i na klinikama).		X	X

Završnost u strukovnom obrazovanju postiže se izradbom i obranom završnoga rada. Opće kompetencije u četverogodišnjim (i petogodišnjem) strukovnim programima omogućuju pristup ispitima državne mature i prijavu za upis na visoka učilišta, a učenicima koji su stekli nižu razinu obrazovanja kao i učenicima koji su završili trogodišnje strukovno obrazovanje, omogućen je nastavak obrazovanja za stjecanje više razine kvalifikacije.

Poslove nastavnika obavljaju nastavnici općeobrazovnih predmeta, nastavnici stručno-teorijskih sadržaja, nastavnici praktične nastave i vježbi te suradnici u nastavi.

Strateški i zakonodavni okvir sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Trenutačno je strukovno obrazovanje i osposobljavanje uređeno nizom strateških dokumenata i zakonodavnim okvirom u kojem su najznačajniji *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj*

³ Work-Based Learning in Europe, Practices and Policy Pointers, Europska komisija, 2013.

školi (Narodne novine, broj 87/2008., 86/2009., 92/2010., 105/2010.-ispr., 90/2011., 16/2012., 86/2012., 94/2013. i 152/14.) i Zakon o strukovnom obrazovanju (Narodne novine, broj 30/09.)⁴

Donošenjem *Strategije razvoja strukovnog obrazovanja 2008. - 2013. u Republici Hrvatskoj* započeo je proces modernizacije i reforme strukovnog obrazovanja, a riječ je o procesu koji traje od 2006. godine, postupnom izgradnjom kapaciteta, resursa, strategija i politika u skladu s preporukama Kopenhaškog procesa. Poduzet je čitav niz mjera usmjerenih na modernizaciju i jačanje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj. Jačali su se mehanizmi povezanosti strukovnog obrazovanja s potrebama tržišta rada (sektorska vijeća), kroz razvoj i uvođenje novih alata (profili sektora, standardi zanimanja, standardi kvalifikacija), a temeljem njih modularnih i na ishodima učenja utemeljenih strukovnih kurikuluma. Unaprijeđen je sustav osiguranja kvalitete i uvedeno je samovrednovanje u ustanove za strukovno obrazovanje. Snažno se poticao razvoj partnerstva ustanova za strukovno obrazovanje i lokalnih dionika. Sve ove mjere bile su podržane nizom inovativnih projekata financiranih sredstvima EU⁵.

Kako bi se reforma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja odvijala sustavno i koordinirano mora postojati jasan zakonodavni okvir. Provedba mjera planiranih ovim dokumentom podrazumijevat će detaljnu analizu utjecaja na postojeći zakonodavni okvir te prema potrebi i izmjene i dopune istoga ili prijedlog novog okvira, čime će se riješiti i problem trenutačnog preklapanja nadležnosti. Slijedom navedenoga već su u pripremi izmjene i dopune Zakona o strukovnom obrazovanju te novi Zakon o obrazovanju odraslih.

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (NOK), donesen u srpnju 2011. godine, omogućio je da se sve sastavnice sustava smisljeno i skladno povežu u jednu međusobno povezanu cjelinu. Temeljno je obilježje *Nacionalnoga okvirnoga kurikuluma* prelazak na kompetencijski sustav i učenička postignuća (ishode učenja) za razliku od (do)tadašnjega usmjerenoga na sadržaj. Također, određena su očekivana učenička postignuća za odgojno-obrazovna područja po ciklusima.

Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (2013.) uspostavljen je Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) kojim se uređuje njegova provedba te utvrđuje povezivanje HKO-a s EKO-om i QF-EHEA-om te, posredno, s nacionalnim kvalifikacijskim sustavima drugih zemalja. Hrvatski kvalifikacijski okvir instrument je uređenja sustava kvalifikacija u Republici Hrvatskoj koji osigurava jasnoću, pouzdanost, prohodnost i kvalitetu te pristupanje stjecanju kvalifikacija. Razvoj strukovnog obrazovanja odvijat će se u skladu s alatima i postupcima razvijenima kroz HKO.

Hrvatski sabor donio je 17. listopada 2014. godine *Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije* koja razrađuje prioritete i mjere za unapređenje predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, visokog obrazovanja, cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih te sustava znanosti i tehnologije. Među prioritetima reforme naglašava se fleksibilnost strukovnog obrazovanja kroz izbornost i modularnost, osiguravanje općeg obrazovanja i stjecanje ključnih kompetencija kao temelja za daljnje obrazovanje i cjeloživotno učenje. Također, predviđa uvođenje učenja temeljenog na radu u svim programima strukovnog obrazovanja kako bi se učenicima olakšao prelazak iz sustava obrazovanja u svijet rada. Cjelovita kurikularna reforma za rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje prva je mjera kojom je započela realizacija *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije*.

⁴ Detaljan popis strateškog i zakonodavnog okvira sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja nalazi se u Prilogu I.

⁵ Detaljan popis i opis projekata u strukovnom obrazovanju financiranih sredstvima EU nalazi se u Prilogu II. ovog dokumenta.

Nadležnost nad provedbom strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ima ministarstvo nadležno za obrazovanje, uz potporu obrazovnih agencija (ASOO, AZOO, NCVVO, AMPEU), a dio nadležnosti za provedbu obrazovanja za zanimanja u obrtništvu ima ministarstvo nadležno za obrt.

Prioritet 1. Poboljšanje relevantnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u odnosu na tržište rada

Prema Izjavi iz Bruges a o pojačanoj europskoj suradnji u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju za period od 2011. do 2020. godine definirani su dugoročni strateški ciljevi u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju u Europi. Jedan od strateških ciljeva je relevantnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (i inicijalno i kontinuirano) za tržište rada. Stoga je važno jačati veze strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i svijeta rada te daljnje usklađivanje nacionalnih instrumenata s EU politikama i instrumentima (Kopenhaški proces, Europski kvalifikacijski okvir, ECVET, EQAVET).

Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije (Narodne novine, broj 124/2014.) potvrđena je strateška orijentacija jačanja učenja temeljenog na radu u svim kurikulumima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

S ciljem razvoja strukovnih kvalifikacija koje će biti konkurentne na tržištu rada i osigurati dobar temelj za daljnje obrazovanje, do danas su provedene brojne aktivnosti: razvijeno je 29 novih ishodovno orijentiranih strukovnih kurikuluma temeljenih na standardima zanimanja i standardima kvalifikacija, uvedeni novi alati (profili sektora) i dokumenti (standardi zanimanja i kvalifikacija), osiguran je strateški i zakonski okvir (*Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u RH 2008. – 2013., Zakon o strukovnom obrazovanju*), razvijeni su novi mehanizmi povezivanja s tržištem rada (sektorska vijeća, metodologija za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma) te osigurana financijska sredstva korištenjem EU fondova (od 2006. godine više od 26 milijuna EUR).

Međutim, potrebno je dodatno intenzivirati procese, metode i postupke koji će osigurati kontinuirano osuvremenjivanje obrazovne ponude u skladu s potrebama tržišta rada razvojem novih pristupa i metodologije koji će biti u skladu s promjenama u sustavu koje su nastale u proteklom razdoblju (HKO, cjelovita kurikularna reforma). Većina postojećih nastavnih planova i programa je nerelevantna i zastarjela, orijentirana na sadržaje te na nastavnike i poučavanje, a ne na učenike i stjecanje ishoda učenja. Programi su nefleksibilni i ne ostavljaju mogućnost izbornosti. Većina programa datira iz 1996./97. godine⁶ uz djelomičnu modifikaciju posebnog stručnog dijela u razdoblju od 2004. do 2008. godine. Većina programa za zanimanja u obrtništvu su iz razdoblja od 2003. do 2007. godine⁷ (s iznimkom dva programa – instalater kućnih instalacija i automehatroničar koji su doneseni 2011. godine). Učenje temeljeno na radu značajno je za poboljšanje relevantnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Međutim, provedba ovakvog oblika učenja zahtijeva veću potporu sustava budući da trenutačne gospodarske prilike ograničavaju kapacitete gospodarskih subjekata za aktivnije sudjelovanje u procesu učenja. Stoga je potrebna sustavna potpora i poticaji kako bi se dodatno razvijali svi oblici učenja temeljenog na radu. *Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije* predviđeno je donošenje *Okvira nacionalnog kurikuluma* i *Nacionalnog kurikuluma za strukovno obrazovanje* koji će, uzevši u obzir potrebe tržišta rada, činiti osnovu i usmjeravati izradu sektorskih kurikuluma i prema potrebi izradu kurikuluma za stjecanje pojedinih kvalifikacija.

Neracionalna i skupa mreža programa⁸ ostaje značajan problem u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Postojećom *Mrežom osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova i programa*

⁶ Glasnici Ministarstva prosvjete i sporta, posebna izdanja, brojevi 1-18 1996./1997. godina

⁷ Nastavni planovi i okvirni obrazovni programi za zanimanja vezanih obrta objavljeni su u Narodnim novinama brojevi 136/03., 112/04., 167/04., 178/04., 68/05., 6/07. i 86/07.

⁸ U skladu s člankom 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi Vlada RH donijela je u lipnju 2011. godine *Odluku o donošenju mreže osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova i programa obrazovanja* (Narodne novine, broj 70/2011.) s ciljem racionalizacije ustroja školskih ustanova i programa odgoja i obrazovanja, a uz udovoljavanje zahtjeva dostupnosti.

obrazovanja utvrđena je distribucija obrazovnih sektora u srednjim strukovnim školama. Međutim, nisu dostignuti planirani učinci u povećanju dostupnosti, racionalnosti i relevantnosti programa obrazovanja u odnosu na potrebe tržišta rada. Sve su to razlozi da se mreža obrazovnih programa temeljito i dubinski analizira na razini škole, lokalne zajednice i teritorija Republike Hrvatske s obzirom na gospodarske potrebe, kvalitetu nastavnog procesa, rezultate ishoda učenja i ekonomsku održivost.

Cilj 1.1. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje usmjereno na potrebe tržišta rada

Mjera 1.1. Izrada, donošenje i provedba Nacionalnog kurikulumuma za strukovno obrazovanje

Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje određuje se svrha, vrijednosti, ciljevi, sadržaji, procesi učenja i poučavanja, organizacija i načini vrednovanja učeničkih postignuća, kompetencija i kvalifikacija u sustavu strukovnog obrazovanja Republike Hrvatske.

NKSO navodi kako je strukovno obrazovanje usmjereno na razvoj generičkih kompetencija i kompetencija za stjecanje strukovnih kvalifikacija i zanimanja s jasno određenim ishodima učenja i učeničkim postignućima te na stjecanje kompetencija za cjeloživotno učenje. Svrha je Nacionalnog kurikulumuma za strukovno obrazovanje određivanje zajedničkog okvira strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Nacionalni kurikulum potiče kontinuirani razvoj strukovnog obrazovanja u skladu s razvojnim ciljevima hrvatskog gospodarstva.

Prema europskim smjernicama sustav inicijalnog i kontinuiranog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja treba omogućiti organiziranje aktivnosti poučavanja i učenja koje će poticati razvoj vještina potrebnih tržištu rada. Relevantnost strukovnog obrazovanja i lakši prelazak iz obrazovanja u svijet rada nameće razvoj modela učenja temeljenog na radu prilagođenog nacionalnom/regionalnom kontekstu.

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje određuje odnos općeobrazovnog i strukovnog dijela koji čine kvalifikacije određene razine u skladu s potrebama gospodarskog rasta i razvoja uzimajući u obzir mogućnosti horizontalne i vertikalne prohodnosti u sustavu što čini dodanu vrijednost strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i otvara mogućnosti kontinuiranog obrazovanja i povećava konkurentnost u svijetu rada.

Rezultati:

1. Donesen Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje (2016. godina)
2. Izrađen model vertikalne i horizontalne prohodnosti učenika strukovnih škola (2017. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: MZOS, ASOO, AZOO

Mjera 1.2. Izrada, donošenje i praćenje provedbe sektorskih i/ili kurikuluma za stjecanje strukovnih kvalifikacija

Osnovu za izradu sektorskih kurikuluma čine ONK i NKSO te metodologija i smjernice HKO-a, kroz izradu standarda zanimanja i standarda kvalifikacija. Sektorski kurikulumi omogućuju veću fleksibilnost i autonomiju obrazovnih ustanova u izboru sadržaja i metoda rada, učenicima će omogućiti stjecanje kompetencija prilagođenih njihovom profesionalnom i osobnom razvoju, gospodarstvu i lokalnim zajednicama jednostavniji utjecaj na obrazovni sustav čime lakše mogu ispuniti potrebe za kompetentnom radnom snagom te će biti modularni i ishodovno orijentirani. Sektorski kurikulumi razvijat će se na razini sektora, odnosno podsektora uz iznimku razvoja pojedinih kurikuluma za stjecanje kvalifikacije zbog specifičnosti tih kvalifikacija, primjerice izostanak zajedničkih temeljnih strukovnih kompetencija u sektoru osobne, usluge zaštite i ostale usluge. Sektorski kurikulumi omogućit će učeniku, upisom u određeni sektor, stjecanje jedne od strukovnih kvalifikacija unutar tog sektora. Odluku o izboru kvalifikacije donijet će učenik pri upisu (razina 4.1), odnosno nakon druge godine (razina 4.2) strukovnog obrazovanja (odnosno na početku petog obrazovnog ciklusa definiranog ONK-om). Prohodnost unutar sektora bit će olakšana zbog zajedničkih temeljnih strukovnih kompetencija koje će se stjecati u četvrtom obrazovnom ciklusu ONK-a. Na temelju sektorskog kurikuluma i standarda kvalifikacije te standarda zanimanja, ustanove za strukovno obrazovanje i osposobljavanje izrađivat će školski kurikulum, a ustanove za obrazovanje odraslih program obrazovanja odraslih, kojim će ustanova definirati način provedbe odgojno-obrazovnog procesa, odnosno obrazovnog procesa u obrazovanju odraslih, s ciljem stjecanja strukovne kvalifikacije. Ovime će se omogućiti veća autonomija škola te bolja usklađenost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s lokalnim i regionalnim potrebama. Ključne kompetencije, koje će biti ispitane Anketom o standardu zanimanja, činit će sastavni dio sektorskih kurikuluma, čime će se i dalje osiguravati uspješno uključivanje učenika na tržište rada i/ili nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje. Opći model učenja temeljenog na radu (u sva tri svoja oblika) bit će jasno naglašen i promoviran u sklopu NKSO-a, a detaljno razrađen za svaki sektor u okviru sektorskih kurikuluma i to za kvalifikacije (razine 3, 4.1 i 4.2). Učenje temeljeno na radu bit će trajno promovirano i kod poslodavaca, s ciljem njihovog većega i dugoročnijega uključivanja u odgojno-obrazovni proces i osiguravanje dovoljnoga broja mjesta za učenike u gospodarskim subjektima i institucijama.

Prva faza izrade sektorskih kurikuluma uključuje prikupljanje podataka i predviđanje potreba tržišta rada kroz aktivnosti u okviru HKO-a (analitičko internetsko sučelje, izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacija, vrednovanje od strane sektorskih vijeća te upis standarda u Registar HKO-a). Očekuje se da će novi podaci s tržišta rada potvrditi već uočenu potrebu (ASOO profili sektora, 2012.) za preispitivanjem trenutnog broja strukovnih kvalifikacija u redovitom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. U drugoj fazi izrade uspostaviti će se radne skupine koje će imati zadatak kurikularno planirati i programirati sljedeće dijelove kurikuluma: općeobrazovni dio, strukovni dio (uključujući učenje temeljeno na radu) i izborni dio.

Na temelju metodologije za izradu sektorskih kurikuluma izradit će se pilot-sektorski kurikulum za stjecanje strukovnih kvalifikacija koji će krenuti u eksperimentalnu provedbu u školskoj godini 2016./2017. uz kontinuirano praćenje. Tijekom eksperimentalne faze započet će pripreme za izradu preostalih sektorskih i/ili kurikuluma za stjecanje strukovnih kvalifikacija izradom standarda zanimanja i standarda kvalifikacija, kojima prethode izrađeni profili sektora, odnosno analitičko internetsko sučelje te mape strukovnih kvalifikacija koje se mogu stjecati u redovitom odgojno-obrazovnom sustavu. Uvođenju sektorskih kurikuluma prethodit će izrada nastavnih sredstava uz kontinuiranu edukaciju svih uključenih u provedbu strukovnih kurikuluma (ravnatelja/stručnih suradnika/nastavnika/mentora kod poslodavaca).

Metodologija kojom će se opisati ovaj proces predviđet će obvezno sudjelovanje relevantnih dionika i socijalnih partnera u postupcima izrade sektorskih kurikuluma i kurikuluma za stjecanje pojedinih kvalifikacija, kao i kurikuluma škole te razdoblje obveznog revidiranja tih dokumenata svakih 4-5 godina ili prema potrebi.

Osim toga, razvit će se mehanizmi horizontalne i vertikalne prohodnosti što čini dodanu vrijednost strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i otvara mogućnosti kontinuiranog obrazovanja te povećava konkurentnost u svijetu rada.

Rezultati:

1. Izrađena metodologija izrade sektorskih kurikuluma i kurikuluma za stjecanje pojedinih kvalifikacija (2017. godina)
2. Izrađeni sektorski kurikulumi i kurikulumi za stjecanje pojedinih kvalifikacija (2020. godina)
3. Provedene mjere i osigurani poticaji za provedbu svih oblika učenja temeljenog na radu (2020. godina)

Nadležnost: MZOS, MRMS, ASOO

Provedba: MZOS, MRMS, ASOO, AZOO, sektorska vijeća, socijalni partneri, lokalna i područna (regionalna) samouprava

Cilj: 1.2. Uspostavljanje racionalne i učinkovite mreže strukovnih škola i programa

Mjera 1.3. Racionalizacija mreže strukovnih škola i programa

Različiti pokazatelji (profili sektora, podatci s analitičkog internetskog sučelja, mišljenja socijalnih partnera, opće analize MZOS-a itd.) ukazuju kako postojeća mreža strukovnih škola i programa obrazovanja (kurikuluma) nije u skladu s potrebama gospodarstva i tržišta rada te ne pruža svim učenicima jednake mogućnosti obrazovanja i stjecanje temeljnih i stručnih kompetencija potrebnih za pristup tržištu rada. Zbog toga je potrebno dodatno ulaganje u prostorne, materijalne i kadrovske uvjete strukovnih škola kako bi se učenicima omogućilo bolje usvajanje potrebnih ishoda učenja. Osim toga, potrebno je racionalizirati broj strukovnih škola i obrazovnih programa, jer je preskupo i nepotrebno imati na malom prostoru više strukovnih škola s istim programima uvažavajući pri tome gospodarske mogućnosti, mogućnosti nastavka obrazovanja, demografske i geografske posebnosti. Sukladno tome, potrebna je detaljna analiza prostornih, materijalnih i kadrovskih uvjeta rada te razvojnih kapaciteta u strukovnim školama po županijama/regijama, kao i potreba tržišta rada na lokalnoj/regionalnoj razini.

Racionalizacijom broja strukovnih škola i obrazovnih programa temeljenom na prostornim, materijalnim i kadrovskim preduvjetima i mogućnostima realizacije učenja temeljenog na radu, a u skladu s potrebama tržišta rada na nacionalnoj i regionalnoj razini, stvorit će se uvjeti za jačanje kvalitete strukovnih škola te time i izlaznih kompetencija potrebnih za pristup tržištu rada.

Rezultat:

1. Uspostavljena racionalna i učinkovita mreža strukovnih škola i programa (2020. godina)

Nadležnost: Vlada RH, MZOS

Provedba: MZOS, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Mjera 1.4. Uspostavljanje regionalnih centara kompetentnosti

Centri kompetentnosti su mjesta izvrsnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u kojima će se provoditi programi redovitog strukovnog obrazovanja, stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja kao i drugi oblici formalnog i neformalnog obrazovanja (učenje temeljeno na radu, natjecanja i prezentacije znanja i vještina i slično).

Kvalitetno srednjoškolsko i kontinuirano strukovno obrazovanje koje će se provoditi u centrima bit će usmjereno na učenike, odrasle polaznike, studente, nastavnike i mentore kod poslodavaca, zaposlene i nezaposlene kojima će se omogućiti stjecanje kompetencija te na osobe s invaliditetom i učenike s teškoćama posebno prilagođenim programima s ciljem njihova socijalnog uključivanja. Temeljna obilježja centara kompetentnosti su inovativni modeli učenja, izvrsnost nastavnika, predavača i mentora kod poslodavaca te visokokvalitetna infrastruktura, konstruktivna i kreativna suradnja sa socijalnim partnerima, javnim sektorom te gospodarskim subjektima i drugim zainteresiranim institucijama šire zajednice.

Izradit će se i donijeti kriteriji za uspostavu centara kompetentnosti te plan uspostave kojim će se detaljnije definirati koraci te aktivnosti za uspostavu i početak rada centara (npr. detaljna analiza

zatečenog stanja u svakoj školi-budućem centru, aktivnosti razvoja prostornih, tehničkih i ljudskih kapaciteta, suradnja s lokalnim/regionalnim dionicima, vremenik, itd.)

Uspostava prostornog rasporeda i optimalnog broja centara kompetentnosti u RH bit će temeljena na mreži regionalnih centara kompetentnosti, a u prvoj fazi bit će usmjerena na (pod)sektore: turizam i ugostiteljstvo, strojarstvo, elektrotehnika, informacijske i komunikacijske tehnologije, poljoprivreda i zdravstvo te u drugoj fazi i na ostale strukovne sektore uzimajući u obzir nacionalne/regionalne prioritete i potrebe tržišta rada.

Rezultati:

1. Osnovani regionalni centri kompetentnosti u svim strukovnim sektorima (2020. godina)

Nadležnost: MZOS, MRRFEU, druga nadležna ministarstva te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Provedba: MZOS, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Prioritet 2. Poboljšanje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete u SOO-u (EQAVET) je instrument kojim se pomaže državama u promociji i praćenju napretka sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i čine ga relevantnijim za tržište rada. Temelji se na četiri ciklusa kvalitete koji uključuju planiranje, provedbu, evaluaciju i pregled/kontrolu. Za svaku od faza, predloženi su kriteriji za unapređenje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kao i indikatori za praćenje. Preporuka o uvođenju Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete u SOO-u naglašava kulturu unapređenja kvalitete i odgovornosti na svim razinama, primjerice u sustavu SOO-a, pružatelju usluga SOO-a i razini dodjele kvalifikacija. Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete u SOO-u naglašava važnost sustavnog samovrednovanja, kao i vanjskog vrednovanja. Svaka država članica treba izraditi nacionalni pristup za osiguravanje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju - strategiju ili plan koji definira koje je mjere potrebno poduzeti za daljnji razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, dokument koji ima stratešku prirodu te koji opisuje korake za poboljšanje nacionalnog sustava osiguranja kvalitete. Sadržavat će mjere za unapređenje relevantnosti sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te će biti povezan s EQAVET indikatorima za praćenje sustava.

Osiguranje kvalitete kao dominantno područje razvoja strukovnog obrazovanja svoje je uporište dobilo *Strategijom razvoja sustava strukovnog obrazovanja 2008. – 2013.* i *Zakonom o strukovnom obrazovanju*. Ovim je dokumentima određeno kako treba izgledati sustav osiguranja kvalitete strukovnog obrazovanja.

Uvažavajući postojeću situaciju u hrvatskom obrazovnom sustavu, nužnim se čini nadalje osnaživati i širiti kulturu kvalitete korištenjem mehanizama za promicanje i praćenje razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja povezano sa zajedničkim europskim okvirom osiguravanja kvalitete. Hrvatsko strukovno obrazovanje time povećava svoju transparentnost, usklađenost s politikom razvoja strukovnog obrazovanja u EU, promiče međusobno povjerenje, razmjenu iskustava, mobilnost učenika i radnika, kao i temeljnu ideju cjeloživotnog učenja.

Trenutačno u sustavu postoje različite prakse i aktivnosti osiguravanja kvalitete. Međutim, ne postoji čvrsto strukturirani i koherentni sustav osiguranja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u kojem bi postojala jasnoća oko toga kako praćenje kvalitete utječe na razvojne procese i donošenje odluka. *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije* navodi kako su ovi postupci međusobno nedostatan povezani i ne koriste se u dovoljnoj mjeri za unapređivanje školske prakse.

U sustavu je trenutačno predviđeno:

- **Samovrednovanje strukovnih škola prema Zakonu o strukovnom obrazovanju (ASOO)**

Temeljem *Strategije razvoja sustava strukovnog obrazovanja 2008. – 2013.* i *Zakona o strukovnom obrazovanju* ASOO je uvela postupak samovrednovanja u strukovne škole te je razvila *Hrvatski okvir osiguranja kvalitete SOO-a*, kao i *Priručnik za samovrednovanje*. Okvir obuhvaća šest područja, kriterije koji ih opisuju, a koji slijede ideju indikatora EQAVET-a. U školskoj godini 2012./2013. strukovne su škole po prvi put uspostavile povjerenstva za kvalitetu te koristeći ASOO-ov internetski alat *E-kvaliteta*, izradile završna izvješća o samovrednovanju. Procesom samovrednovanja u školskoj godini 2012./2013. ukupno je bilo obuhvaćeno 299 ustanova za strukovno obrazovanje, a proces je završilo ukupno 245 ustanova (81,94% svih ustanova za strukovno obrazovanje). U školskoj godini 2013./2014. broj ustanova koji je završio proces iznosio je 203 (67,89%), a u šk. god. 2014./2015. 246 ustanova (82%). Nužno je daljnje jačanje kapaciteta nadležne Agencije kao i škola kako bi se proces nastavio te njegovi rezultati iskoristili za unapređenje rada škola i podizanje kvalitete SOO-a. Uočeni nedostaci koji smanjuju mogućnost ostvarivanja punoga razvojnog potencijala ovog pristupa su:

- slabo korištenje rezultata vrednovanja za unaprjeđenje rada škola u pedagoškom i poslovnom smislu
- nedostatni unutarnji kapaciteti strukovnih škola za provedbu samovrednovanja te izradu i provedbu planova unapređenja
- nedostatna vanjska podrška ustanovama u procesu samoanalize, samovrednovanja (nedostatak povratnih informacija o izvješćima o samovrednovanju) i provedbi planova unapređenja
- nepostojanje suradnje među ustanovama i razmjene iskustava o samovrednovanju
- nepostojanje komplementarnoga vanjskog vrednovanja ustanova
- slabo korištenje podataka u svrhu planiranja i provedbe vanjskih stručno pedagoških nadzora.

- **Vanjsko vrednovanje učeničkih znanja kroz nacionalne ispite i ispite državne mature (NCVVO)**

Nacionalnim ispitima i ispitima državne mature provode se sustavne provjere znanja, vještina i sposobnosti učenika kao i provjere ostalih sastavnica odgojno-obrazovnog procesa. Uočeni nedostaci ovog procesa su:

- zakonska odredba za nacionalne ispite u praksi nije provedena već niz godina⁹
- provjere znanja, vještina i sposobnosti učenika odnose se većinom na općeobrazovne predmete
- nedostatan korištenje analiza rezultata ispita i vanjskog vrednovanja za podizanje kvalitete rada odgojno-obrazovnih radnika i ustanova.

- **Vanjsko vrednovanje rada ustanova¹⁰ te inspekcijски¹¹ i stručno-pedagoški nadzor¹² (MZOS, ASOO, AZOO)**

⁹ Zakon o osnivanju nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (*Narodne novine*, broj 151/2004.)

Uglavnom se provodi nesustavno i premalo, s obzirom na potrebe, radi financijskih ograničenja i ograničenja u broju djelatnika koji ga provode. Provodi se, u najvećem dijelu slučajeva, temeljem podneska, a bez transparentnih elemenata i kriterija vrednovanja. Slabo je povezano s procesom samovrednovanja škole te se većinom provodi samo za jednog ili grupu nastavnika, a rijetko za cijelu školu. Također, prisutno je vrlo loše evidentiranje i iskoristivost rezultata te loša zakonska uređenost odgovornosti nastavnika i/ili škola u odnosu na rezultate nalaza.

- **Osiguravanje kvalitete primjene HKO-a**

Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru i Pravilnikom o Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira¹³ definira se i osiguravanje kvalitete primjene HKO-a. Ovim se propisuje nadležnost nad osiguranjem kvalitete primjene HKO-a koja obuhvaća upravljanje procesima razvoja i primjene HKO-a, osiguravanje kvalitete stjecanja kvalifikacija i skupova ishoda učenja iz Registra HKO-a te korištenje prava koja proizlaze iz povezivanja HKO-a s EKO-om. MZOS je nadležan za provedbu osiguranja kvalitete programa za stjecanje kvalifikacija na razinama 1., 2., 3., 4.1., 4.2. i 5, ovisno o profilu kvalifikacije, provedbu osiguranja kvalitete programa za stjecanje i vrednovanje skupova ishoda učenja na svim razinama obrazovanja te programa za vrednovanje skupova ishoda učenja.

- **Nadzor nad zakonitošću organiziranja i provođenja praktične nastave i vježbi naukovanja koji se izvodi kod obrtnika i pravne osobe¹⁴ (MINPO, MZOS)**

Člankom 56. stavkom 7. Zakona o obrtu (Narodne novine, broj 143/13.) propisan je nadzor nad izvođenjem praktične nastave i vježbi naukovanja te nadzor nad zakonitošću organiziranja i provođenja praktične nastave i vježbi naukovanja koji se izvodi kod obrtnika i pravne osobe. Donesen je i *Pravilnik o postupku i načinu izdavanja dozvola (licencija) za izvođenje praktične nastave i vježbi naukovanja* (Narodne novine, broj 37/15).. Također, sukladno Zakonu o strukovnom obrazovanju, donesen je *Pravilnik o načinu organiziranja i izvođenju nastave u strukovnim školama* (Narodne novine, broj 140/09) kojim je regulirano i izvođenje praktične nastave u školi i kod poslodavca.

- **Vanjsko vrednovanje provedbe pomoćničkog ispita (NCVVO, ASOO)**

Ova je mjera uvedena Zakonom o obrtu iz 2013. godine te je određena nadležnost. Međutim, nije donesen podzakonski akt kojim bi se uredio način i postupak vanjskog vrednovanja.

Također, provode se i neke aktivnosti koje su povezane s obvezama Republike Hrvatske u europskim mrežama i projektima, primjerice **Referentna nacionalna točka za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju u RH - QAVET.HR**¹⁵ (ASOO je Referentna nacionalna točka za osiguranje kvalitete u SOO u RH, sudjeluje u radu radnih tijela i skupina EQAVET mreže) te **ReferNet Hrvatska** (u ASOO-u, u sklopu koje se izrađuju godišnja izvješća za Cedefop i Europsku komisiju o politikama, mjerama i aktivnostima u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i napretku u ispunjavanju kratkoročnih ciljeva zadanih *Izjavom iz Brugesu o pojačanoj europskoj suradnji u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju za razdoblje 2011. - 2020.*

S ciljem daljnjeg razvoja i modernizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja prilagođenog potrebama društvenog i gospodarskog razvoja RH i uz provedbu cilja 8. *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije*, nužno je provesti potrebne izmjene i usklađivanje pravnog okvira, jasno

¹⁰ Pravilnik o načinu provedbe vanjskog vrednovanja i korištenju rezultata vanjskog vrednovanja školskih ustanova (Narodne novine broj 23/2011)

¹¹ Zakon o prosvjetnoj inspekciji (Narodne novine 61/11., 16/12.)

¹² Zakon o stručno-pedagoškom nadzoru (Narodne novine, 73/97.)

¹³ Pravilnik o Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (Narodne novine 62/14.),

¹⁴ Zakon o obrtu (Narodne novine 143/13.)

¹⁵ <http://www.asoo.hr/qavet/default.aspx?id=2489>

definirati nadležnosti, uloge i odgovornosti pojedinih dionika te usvojiti indikatore, načela i postupke kompatibilne EQARF-u. Provedbom ovog Programa pristupit će se oblikovanju **jedinstvenog sustava osiguranja kvalitete SOO-a** na razini nacionalnog sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, pružatelja strukovnog obrazovanja i na razini kvalifikacija. Također, ovaj će sustav biti primjenjiv i na stjecanje strukovnih kvalifikacija u sustavu obrazovanja odraslih. Ključan element jačanja pristupa temeljenom na radu, u okviru kurikularne reforme, bit će i sustavno **osiguravanje kvalitete obrazovnog procesa koji se odvija kod poslodavca**. Nadalje, bit će nužno **ojačati kapacitete svih dionika** uključenih u planiranje, provedbu, praćenje i unapređivanje sustava osiguranja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Dodatno, potrebno je jasno odrediti **pokazatelje praćenja kvalitete** strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (povezani s indikatorima EQAVET-a) te definirati postupke za unapređivanje sustava temeljem mjerljivih pokazatelja budući da se trenutačno ne koriste podatci o kvaliteti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kao temelj za planiranja i odluke iako je Zakonom o strukovnom obrazovanju definirana potreba za:

- jedinstvenom bazom podataka za informacijsko praćenje i upravljanje sustavom kvalitete
- sustavom vrednovanja i prikupljanjem rezultata vrednovanja
- poticajnim i korekcijskim mjerama.

Nadalje, trenutačno ne postoji odgovarajući **mehanizam praćenja zapošljivosti** učenika srednjih strukovnih škola u struci, koji bi dao jasnu sliku potreba za strukovnim obrazovanjem odnosno relevantnosti postojećih programa obrazovanja te pridonio osiguravanju kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Kvaliteta strukovnog obrazovanja u velikoj se mjeri temelji na sposobnim i stručnim te motiviranim nastavnicima pod pretpostavkom da nastavnici strukovnih predmeta završe kvalitetno inicijalno obrazovanje, odnosno, dodatno obrazovanje u području razvoja pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkih kompetencija. U sustavu stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta prisutni su sljedeći izazovi i potrebe:

- potreba povećanja broja nastavnika koji sudjeluju u procesima stručnog usavršavanja
- osiguravanje veće dostupnosti, relevantnosti sadržaja i materijala stručnog usavršavanja
- jačanje osiguranja kvalitete procesa stručnog usavršavanja
- usklađivanje nacionalnih prioriteta i usavršavanja temeljenog na potrebama nastavnika/škole te dugoročno definiranje ciljeva stručnog usavršavanja
- osiguravanje mehanizama i mjera za jačanje nastavničkih kompetencija i motivacije za profesionalni razvoj
- izrada cjelovite strategije stručnog usavršavanja
- unapređenje sustava napredovanja nastavnika
- osmišljavanje jednostavnog modela pedagoškog obrazovanja za mentore iz gospodarstva radi jačanja kapaciteta poslodavaca za primanje učenika na praksu.

Dosadašnji sustav trajnog profesionalnog razvoja nastavnika strukovnih predmeta potrebno je unaprijediti, izraditi novi model kontinuiranog stručnog usavršavanja i temeljiti ga na utvrđenim potrebama (odgojno-obrazovnih radnika, škola, sustava). Potrebno se pritom okrenuti i novim tehnologijama te izraditi i modele usavršavanja utemeljene na e-učenju i inovativnim modelima usavršavanja u kojima su prisutni online i fizički oblici usavršavanja i osigurati kontinuirane poticaje za stručno usavršavanje nastavnika u gospodarskim subjektima i u izravnom doticaju s tržištem rada. Također, trenutačno ne postoji sustavan pristup trajnom usavršavanju mentora kod poslodavaca koji primaju učenike na praktičnu nastavu, kao ni program stjecanja pedagoških kompetencija za mentore

kod poslodavaca. Licencija za nastavnike u srednjim školama propisana je *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, ali način stjecanja još uvijek nije reguliran.

Cilj 2.1. Ustroj koherentnog sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja

Mjera 2.1. Uspostava jedinstvenog sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

MZOS, u suradnji s obrazovnim agencijama te ostalim relevantnim dionicima pristupit će procesu uspostavljanja **koherentnog nacionalnog sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja**, usklađenog s preporukama EQAVET-a, a temeljem kojega će se provesti potrebne promjene, izraditi detaljne smjernice za ustanove strukovnog obrazovanja i druge sastavnice sustava te uvesti pristupi koji će snažno potaknuti kulturu kvalitete, osuvremenjivanje i racionalizaciju sustava te definiranje nadležnosti, uloga i odgovornosti pojedinih dionika u procesima unapređivanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Ovakav unaprijeđeni sustav osiguravanja kvalitete uključivat će strateške i operativne smjernice, skupove alata te, prema potrebi, izmjene i dopune postojećeg zakonskog i podzakonskog okvira. Poseban naglasak bit će stavljen i na osiguravanje kvalitete učenja temeljenog na radu koje će se provoditi kod poslodavaca.

Kod osiguravanja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju ne radi se samo o praćenju kvalitete i uvjeta poučavanja, već i o tome je li obrazovanje „svrhovito“, u skladu s potrebama polaznika i zadovoljava li potrebe tržišta rada. Za kvalitetu je važno ne samo poštovati li ustanove zakonodavni okvir, nego su važna iskustva i postignuća polaznika – vode li njihova iskustva tijekom odgojno-obrazovnoga procesa do usvajanja znanja i vještina na razini očekivanih standarda te je li taj standard primjeren za njihove buduće karijere. Kvalitetno strukovno obrazovanje i osposobljavanje poreznim obveznicima znači da je njihov novac dobro uložen, poslodavcima daje povjerenje u dodijeljene kvalifikacije, a učenicima je jamstvo stjecanja kvalitetnih kompetencija potrebnih društvenom razvoju, relevantnih u odnosu na tržište rada, koje su ujedno i dobra podloga kontinuiranom učenju.

Osiguranje kvalitete podrazumijeva razvoj i korištenje niza instrumenata, a pri tome je nužno osigurati pravu ravnotežu:

- između instrumenata koji postavljaju standarde za sve što je uloženo u odgojno-obrazovni proces, (*npr. materijalni i kadrovski uvjeti, kurikulumi, učenje temeljeno na radu*) i njihovo nadziranje te instrumenata koji postavljaju standarde za rezultate odgojno-obrazovnoga procesa (*pr. učenje polaznika, ishodi učenja*) i njihovo vrednovanje (*npr. unutarne – praćenje i vrednovanje ishoda učenja; vanjsko – nacionalni ispiti, ispiti državne mature, završni ispiti, osiguravanje kvalitete stjecanja kvalifikacija i skupova ishoda učenja iz Registra HKO-a*);
- između unutarnjega vrednovanja (*samovrednovanje*), gdje nastavnici i škole procjenjuju uspješnost, i vrednovanja što ih provode vanjske osobe (*stručno-pedagoški nadzor, inspekcijski nadzor, vanjsko vrednovanje ustanova strukovnog obrazovanja i osposobljavanja*).

Unaprijeđeni pristup bit će kompatibilan *Europskom okviru osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja*. Primjena EQAVET-a omogućuje sustavan pristup kvaliteti uključivanjem i povezivanjem relevantnih razina i dionika na razini cijelog sustava obrazovanja, na razini ustanova koje se bave strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem, kao i na razini priznavanja strukovnih kvalifikacija. Kombiniranjem različitih oblika vrednovanja kao i korištenjem empirijskih

postupaka mjerenja i kvalitativnih analiza ovakav okvir snažno naglašava unapređivanje i praćenje kvalitete. Posebno je važan za suradnju, povjerenje i priznavanje vještina, kompetencija i kvalifikacija na međunarodnoj razini. EQAVET je prilagodljiv te se stoga u hrvatskom obrazovnom sustavu može koristiti u skladu s nacionalnim i lokalnim prioritetima i razvojnim potrebama.

Unaprijeđeni sustav kvalitete naznačit će smjer razvoja osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju u Republici Hrvatskoj više prema osiguranju ishoda učenja i rezultata polaznika, a manje prema centralnom reguliranju procesa te boljoj ravnoteži između ishoda i procesa. U strateškim smjernicama naznačit će se kratkoročni i srednjoročni prioriteti koje treba provesti temeljem preporuka iz analize postojećih aktivnosti osiguravanja kvalitete te uočenih nedostataka. U operativnim smjernicama definirat će se koraci i aktivnosti na razini sustava i ustanova za provedbu unaprijeđenog sustava osiguravanja kvalitete (pr. prijedlozi za donošenje zakonskih i/ili podzakonskih akata, smjernice za povezivanje samovrednovanja i vanjskog vrednovanja ustanova, odnosno stručno-pedagoškog nadzora, priručnik za provedbu samovrednovanja za ustanove, jačanje kapaciteta, itd.).

Strateške smjernice jedinstvenoga sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja vodit će računa o uspostavi osiguravanja kvalitete razvoja strukovnih kvalifikacija (uz primjenu instrumenata HKO-a), zatim sustava osiguravanja kvalitete procesa učenja i poučavanja (podrška samovrednovanju i uvođenje vanjskog vrednovanja strukovnih škola, stručno-pedagoški nadzor, inspekcijski nadzor) te osiguravanja kvalitete vrednovanja i certificiranja postignutih ishoda učenja (provedba Okvira za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju, daljnja provedba vanjskog vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, definiranje postupaka u sektorskim kurikulumima, osmišljavanje novog modela završnih ispita, itd.) To će biti navedeno i u Hrvatskom okviru osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja usklađenog s EQAVET preporukom te definiranim indikatorima kvalitete.

Rezultati:

1. Usvojen Hrvatski okvir osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, s definiranim jasnim i mjerljivim pokazateljima (indikatorima) kvalitete (2018. godina)
2. Uspostavljen jedinstven sustav osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i donesene strateške i operativne smjernice provedbe osiguravanja kvalitete u SOO-u (2018. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: MZOS, ASOO, AZOO, NCVVO

Mjera 2.2. Osvremenjivanje modela samovrednovanja i povezivanje sa sustavom vanjskog vrednovanja odgojno-obrazovnih ustanova

Samovrednovanje odgojno-obrazovnih ustanova sustavan je i transparentan proces refleksije o vlastitoj praksi koji ima za cilj unapređivanje odgojno-obrazovnih procesa. Osnovni je smisao samovrednovanja omogućavanje ustanovama da putem realistične i metodološki jasno definirane samoanalize vlastitoga rada bolje prepoznaju svoje razvojne potrebe i poduzimaju mjere za unapređivanje vlastite prakse te djelotvornije i učinkovitije ostvarivanje željenih obrazovnih ciljeva.

Samovrednovanje odgojno-obrazovnih ustanova zakonska je obveza u Hrvatskoj¹⁶. Već su navedeni uočeni nedostaci postojećeg procesa samovrednovanja te je za ostvarivanje učinkovitijeg samovrednovanja potrebno provoditi sljedeće mjere:

1. Unapređivanje postojećeg modela samovrednovanja
2. Jačanje unutarnjih kapaciteta ustanova za samovrednovanje
3. Osiguravanje vanjske podrške samovrednovanju ustanova
4. Jačanje suradnje među ustanovama
5. Povezivanje unaprjeđenog samovrednovanja kao osnove novo uvedenoga vanjskog vrednovanja rada ustanove kao i stručno-pedagoškog nadzora.

Bit će nužno provesti i prilagodbu alata E-kvaliteta radi usklađivanja s novim modelom samovrednovanja. Potrebno je nastaviti s jačanjem obrazovnih agencija, izgradnjom njihovih kapaciteta, s ciljem proširenja djelatnosti tih agencija novim oblicima podrške. Izgradnja kapaciteta podrazumijeva i osiguravanje resursa (financijski, ljudski, itd.) nužnih za nove oblike rada.

Rezultati:

1. Osvremenjen model samovrednovanja povezan s komplementarnim modelom vanjskog vrednovanja ustanova za strukovno obrazovanje, uključujući i smjernice i kriterije za sustavan stručno-pedagoški nadzor ustanova za strukovno obrazovanje (2017. godina)
2. Unaprjeđen alat e-kvaliteta (2018. godina)
3. Ojačani kapaciteti (na razini sustava i ustanova) za sustavnu provedbu i unaprjeđivanje sustava osiguravanja kvalitete (2020. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: ASOO, AZOO, NCVVO, ustanove za strukovno obrazovanje

Mjera 2.3. Korištenje mehanizama za praćenje kvalitete strukovnog obrazovanja i učinkovitosti te za poboljšanje sustava koji se temelji na mjerljivim pokazateljima

Pristup unapređivanju kvalitete strukovnog obrazovanja u sklopu EQAVET-a koristi razvojni ciklus koji se sastoji od četiri faze:

1. postavljanje ciljeva i strateško planiranje
2. implementacija plana/programa temeljena na jasnim pravilima i smjernicama
3. vrednovanje - analiza čimbenika koji doprinose unapređivanju kvalitete
4. izvješćivanje koje sadrži pregled ostvarenih rezultata, a koji vode postavljanju daljnjih ciljeva.

Za praćenje ostvarivanja pojedinih faza ciklusa koriste se kriteriji kvalitete (indikativni deskriptori) i mjerljivi pokazatelji (indikator) kvalitete.^{17, 18} Ovi mjerljivi pokazatelji olakšavaju dokumentiranje, razvoj, praćenje i vrednovanje s ciljem unapređivanja učinkovitosti. Prikupljanje podataka o definiranim pokazateljima kvalitete usklađenima s EQAVET-om imaće za cilj upravljanje sustavom i

¹⁶ Zakon o strukovnom obrazovanju, NN 30/09

¹⁷ The Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 on the establishment of a European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training. Annex 1.

¹⁸ *Supporting the implementation of the European Quality Assurance Reference Framework: Results of EQAVET Secretariat Survey 2013 – 2014.* Chapter 4.

donošenje odluka u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju na temelju pouzdanih podataka i analiza.

Model praćenja učenika nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja važan je kako bi se dobila jasna slika potreba za strukovnim obrazovanjem na razini sektora, odnosno relevantnosti postojećih programa obrazovanja i osposobljavanja na lokalnoj/regionalnoj razini.

Rezultati:

1. Unaprijeđen sustav prikupljanja i obrade podataka (2018. godina)
2. Izrađen i uveden model te mehanizmi praćenja učenika nakon završetka obrazovanja (2017. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: ASOO, AZOO, HZZ, MRMS

Mjera 2.4. Jačanje kapaciteta ustanova za strukovno obrazovanje za provedbu jedinstvenog sustava osiguravanja kvalitete strukovnog obrazovanje i osposobljavanja

Nužan preduvjet za unapređenje i provedbu koherentnog pristupa osiguravanju kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja je kontinuirano jačanje kapaciteta svih uključenih dionika. Cilj je osmisliti i provesti procese, programe i projekte kojima će se ojačati kapaciteti nadležnih tijela na razini sustava za planiranje, pružanje podrške i korištenje rezultata osiguravanja kvalitete kao i trajna podrška ustanovama za strukovno obrazovanje u provedbi mjera i aktivnosti te unapređivanju rada i podizanju kvalitete odgojno-obrazovnog rada.

Rezultati:

1. Ojačani kapaciteti ustanova za strukovno obrazovanje za provedbu mjera osiguravanja kvalitete (2020. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: ASOO, AZOO, NCVVO

Cilj 2.2. Unapređenje sustava trajnog profesionalnog razvoja u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Mjera 2.5. Jačanje kapaciteta nastavnika strukovnih predmeta

Kako bi ustanove za strukovno obrazovanje i osposobljavanje mogle primjereno odgovoriti novim i složenim okolnostima naglog tehnološkog razvoja, promijenjenim društvenim odnosima i potrebama tržišta rada, suvremeni nastavnik u strukovnom obrazovanju treba znatno proširiti spektar svojih profesionalnih kompetencija, biti u stanju kritički razmotriti svoju praksu i prilagođavati je u skladu s

potrebama učenika i zahtjevima struke¹⁹. Obrazovna politika stoga mora uvažiti ovako proširenu ulogu nastavnika u strukovnom obrazovanju i stvarati uvjete za osiguravanje nastavničkih kompetencija usklađenih s osuvremenjivanjem strukovnog obrazovanja i reformskim promjenama koje slijede.

Kontinuirani profesionalni razvoj prepoznat je i od Europske komisije kao ključni element unaprjeđivanja kvalitete sustava odgoja i obrazovanja. Kontinuirani profesionalni razvoj ključan je kako bi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja mogao odgovoriti na potrebe tržišta rada, potrebe učenika i poslodavaca te društva u cjelini. Nastavnici trebaju biti upoznati i koristiti nove pristupe u poučavanju, surađivati s poslodavcima te aktivno koristiti nove tehnologije. Zemlje članice EU prepoznale su potrebu za jasnim definiranjem što nastavnici trebaju znati i biti u stanju učiniti te takvi okviri kompetencija mogu biti osnova za:

- Definiranje ishoda učenja inicijalnog obrazovanja za nastavnike
- Definiranje kriterija za zapošljavanje
- Procjenu potreba nastavnika za stručnim usavršavanjem te
- Uređenje ponude profesionalnog učenja kako bi nastavnici nastavili razvijati svoje profesionalne kompetencije tijekom cijele karijere.

Nadalje, kompetencijski okviri mogu se koristiti u procesu:

- Odobravanja ili povlačenja licencijske za poučavanje
- Upravljanja nastavnikovim radom te profesionalnim razvojem
- Osmišljavanju programa inicijalnog obrazovanja, uvođenja u posao i trajnog profesionalnog razvoja.²⁰

U sklopu ovoga programa razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja razrađene su mjere i aktivnosti koje se predlažu s ciljem profesionalizacije nastavničke struke, jačanja kapaciteta nastavnika i podizanja njihovog društvenog ugleda. U sklopu sustava za kvalitetu uvest će se licenciranje nastavnika za rad u obrazovnim ustanovama prema nacionalnom kompetencijskom standardu za učiteljsku profesiju, a koji će biti usklađeni sa standardom zanimanja i standardom kvalifikacije u Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira. Istim standardima obavljat će se i relicenciranje nastavnika te će se omogućiti napredovanje u zvanju prema provjerljivim, valjanim i objektivnim kriterijima.

Rezultati:

1. Izrađeni standardi zanimanja i standardi kvalifikacija za nastavnike strukovnih predmeta (2018. godina)
2. Uveden sustav (re)licenciranja nastavnika strukovnih predmeta (2017. godina)
3. Izrađen model kontinuiranog usavršavanja i profesionalnog razvoja nastavnika strukovnih predmeta (2018. godina)
4. Izrađen novi model napredovanja u zvanju (2017. godina)
5. Razvijeni mehanizmi i provedene aktivnosti s poticajima za stručno usavršavanje nastavnika u gospodarskim subjektima u izravnom doticaju s tržištem rada (2020. godina)

Nadležnost: MZOS, MRMS

Provedba: Sektorsko vijeće za odgoj i obrazovanje; ASOO, AZOO, NCVVO

¹⁹ EC (2012). Communication - *Supporting the Teaching Professions for Better Learning Outcomes*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0374:FIN:EN:PDF>

²⁰ Supporting teacher competence development for better learning outcomes, European Commission, July 2013.

Mjera 2.6. Jačanje kapaciteta mentora kod poslodavca

Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije potvrđena je strateška orijentacija strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj prema učenju temeljenom na radu. Ključan element za uspješno unapređenje provedbe ovog modela je i trajna edukacija i usavršavanje mentora kod poslodavaca koji su zaduženi za učenike tijekom njihovog boravka u gospodarskim subjektima i institucijama.

Sudjelovanje u obrazovanju mladih ima šire koristi za poslodavce. Strukovni nastavnici, ali i mentori koji pripremaju učenike za prijelaz na tržište rada, trebaju imati omogućen kvalitetan profesionalni razvoj koji će im pomoći u ispunjavanju njihove uloge.²¹

Učenje temeljeno na radu specifičan je oblik učenja te je potrebno provesti informiranje i osposobljavanje stručnih nastavnika, učitelja i poslodavaca za njegovu primjenu. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta donijelo je početkom 2016. godine, sukladno *Zakonu o strukovnom obrazovanju, Program stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore* (*Narodne novine*, broj 8/16.), međutim, zbog ograničenosti zakonskih odredbi, navedeni program je prezahtjevan za mentore te je njegova provedba otežana. Iz ovog razloga izradit će se novi jednostavan model pedagoškog obrazovanja mentora kod poslodavaca. Cilj je osmisliti i provesti procese, programe i projekte kojima će se ojačati kapaciteti poslodavaca koji primaju učenike na praktičnu nastavu, a u sklopu učenja temeljenog na radu.

Rezultati:

1. Izrađen i uveden program stjecanja pedagoških kompetencija mentora kod poslodavaca (2017. godina)
2. Izrađen program trajnog stručnog usavršavanja mentora kod poslodavaca (2018. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: ASOO, HUP, HGK, HOK, socijalni partneri

Prioritet 3.: Promicanje izvrsnosti, privlačnosti i uključivosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Povećanje privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja cilj je europske politike od početka Kopenhaškog procesa 2002. godine. Privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja potrebno je promatrati u kontekstu unaprjeđenja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te smanjenja nedostatka potrebnih vještina i njihove neusklađenosti. Izjava iz Brugesu navodi kako do 2020. godine europski sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja trebaju biti privlačniji, relevantniji, usmjereniji na karijeru, inovativniji, dostupniji i fleksibilniji nego 2010. godine. Također navodi kako je, uzimajući u obzir ulogu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u europskim društvima i gospodarstvima, ključno osigurati održivost i izvrsnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Izjava u svrhu podizanja privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja navodi provedbu različitih aktivnosti koje mogu uključivati javne kampanje i natjecanja učenika.

²¹ Work-Based Learning in Europe, European Commission, 2013.

U središtu mjera za podizanje privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj je podizanje njegova ugleda te promoviranje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kao poželjnog odabira karijere. Informiranje i savjetovanje o karijeri potrebno je pojedincima kako bi uspjeli odabrati odgovarajuće obrazovanje i zaposlenje čime će pridonijeti i razvoju zajednice i gospodarstva na lokalnoj i nacionalnoj razini te kako bi pridonijeli usklađivanju obrazovanja s potrebama tržišta rada. Stoga, potrebno je unaprijediti sustav profesionalnog usmjeravanja prije i za vrijeme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, a osobito u osnovnim školama u kojima će se učenicima omogućiti „otkrivanje“ sklonosti pojedinim strukovnim zanimanjima.

Za razliku od nekih zemalja EU, jačanje privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj nije povezano s povećanjem broja učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (71,3 % u 2014. godini prema 50,4 % u EU-28) nego s jačanjem ugleda strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Potrebno je poduprijeti promjene u stavovima prema strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, koji se uglavnom doživljava kao druga, lošija opcija u odnosu na gimnazijsko obrazovanje.

Iako je u Republici Hrvatskoj prisutan vrlo nizak udio osoba u dobi od 18 do 24 godine koje ne završavaju srednje strukovno obrazovanje (4,2 % u 2012. godini u odnosu na 12,8 % u EU-27) te prilično visok udio osoba u dobi od 20 do 24 godine koje završavaju srednjoškolsko obrazovanje (89 % u 2012. godini prema 64,7 % u EU-27), potrebno je nastaviti s mjerama koje će umanjivati rizike ranog napuštanja obrazovanja. Trenutačno ne postoji nacionalni sustav i indikatori ranog prepoznavanja rizika napuštanja obrazovanja.

U Republici Hrvatskoj Agencija za strukovno obrazovanje i osposobljavanje odraslih svake godine provodi natjecanja, smotre i sajmove čiji je cilj promicanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, podizanje njegova ugleda te jačanje njegove privlačnosti. Međutim, ove je aktivnosti potrebno približiti suvremenim trendovima i standardima (npr. EuroSkills natjecanja), kao i učiniti ih vidljivijim u svrhu promocije i podizanja privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te ih koristiti i kod profesionalnog usmjeravanja.

Od 2008. godine u sklopu *Tjedna cjeloživotnog učenja* Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih organizira kampanju koja ima i svrhu podizanja svijesti o važnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kod odraslih. Od 2012. godine ASOO je predstavnik Republike Hrvatske u organizaciji WorldSkills Europe, a organizira i sudjelovanje hrvatskih predstavnika na europskim natjecanjima u vještinama - EuroSkills.

U području izvrsnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih je kroz dodjele bespovratnih sredstava EU strukovnim školama promicala inovativne oblike suradnje između pružatelja usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i tvrtki te drugih dionika na lokalnoj i regionalnoj razini. Nužno je nastaviti s ovim uspješnim modelom poticanja veće autonomnosti ustanova za strukovno obrazovanje za razvoj inovacija pristupom odozdo prema gore u područjima gdje su se uočile potrebe, a budući da se u okviru dosadašnjih shema dodjele bespovratnih sredstava ustanovama za strukovno obrazovanje to pokazalo vrlo učinkovitim mjerom poticanja partnerstva na lokalnoj razini, kao i usklađivanja s lokalnim potrebama tržišta rada i brzog uvođenja inovacija (tehnologije, metode, pristupi) u obrazovni proces.

Cilj: 3.1. Jačanje izvrsnosti i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Mjera 3.1. Promocija vještina učenika strukovnih programa, modernizacija i promicanje strukovnog obrazovanja i vještina

U cilju promoviranja vještina učenika strukovnih programa potrebno je provesti analizu učinkovitosti, dostupnosti i učinaka postojećeg modela natjecanja i smotri. Ova analiza bit će osnova izrade i implementacije novog nacionalnog modela natjecanja i smotri u većini sektora (podsektora) kako bi se osigurala potpuna pokrivenost sektora. Model će imati jasnu poveznicu s *EuroSkills* natjecanjima i smotrama kako bi se podigla razina vidljivosti i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Osim navedenoga, potrebno je izraditi komunikacijsku strategiju informiranja o natjecanjima i smotrama namijenjenu različitim dionicima. Posebno važni elementi promicanja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja usmjereni su učenicima osnovnih škola i to kroz izradu nacionalne *web* platforme za informiranje i promicanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koja uključuje *gaming* elemente (igrice), društvene mreže i druge oblike komunikacije popularne među učenicima, kao i istražiti mogućnosti da učenici osnovnih škola iskuse učenje temeljeno na radu u ustanovama za strukovno obrazovanje ili tijekom natjecanja učenika. Također, planira se unapređenje i nastavak sustavne podrške simulacijama poslovnog okruženja i procesa u srednjim školama (npr. koncept vježbeničke tvrtke) te uvođenje sličnog modela u osnovne škole. Preostali dio aktivnosti usmjeren je promicanju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja poslodavcima, djelatnicima osnovnih škola te karijernim savjetnicima.

Rezultati:

1. Uveden novi model natjecanja i smotri u većini sektora (podsektora) s jasnim napredovanjem prema međunarodnim natjecanjima i smotrama (2019. godina)

Nadležnost i provedba: ASOO

2. Provedene aktivnosti informiranja i promicanja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za različite ciljne skupine (2020. godina)

Nadležnost i provedba: MZOS, ASOO

3. Uveden unaprijeđeni model simulacije poslovnog okruženja i procesa (2019. godina)

Nadležnost i provedba: ASOO, AZOO

Mjera 3.2. Podrška inovacijama i projektima strukovnih škola usmjerenih na jačanje kapaciteta i osiguravanje relevantnog, kreativnog i modernog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u partnerstvu s tvrtkama i širom zajednicom

Jedan od glavnih mehanizama povećanja atraktivnosti strukovnoga obrazovanja i osposobljavanja su inovacije i projekti koje provode one ustanove za strukovno obrazovanje koje su prepoznale važnost uključivanja u razne projekte kao instrument kroz koji se i učenici i nastavnici usavršavaju u skladu sa svojim interesima, ali i značenje takvih projekata za inovaciju u odgojno-obrazovnom procesu. Na navedeni način ne samo da se potiče profiliranje i poželjnost upisa u strukovne škole već se i doprinosi povećanju kvalitete i relevantnosti strukovnog obrazovanja. Stoga, potrebno je dodatno poticati škole na sudjelovanje u projektima kroz, u prvome redu, osiguranje normativnih rješenja za odgovarajuće vrednovanje rada na projektima te stručno usavršavanje nastavnika i radnika škola za rad na

projektima. Promicanjem i predstavljanjem inovativnih projekata uspješnih škola motiviraju se i druge škole za uključivanje u projekte. Ovom mjerom potiču se inovacijska partnerstva koja uključuju ustanove za strukovno obrazovanje, gospodarske subjekte i znanstveno-istraživačke institucije, kao ključna spona doticaja svijeta rada i obrazovnog sustava što omogućuje njihovu jaču povezanost i prilagodljivost.

Rezultati:

1. Osigurani normativni, financijski i organizacijski preduvjeti za sudjelovanje škola, nastavnika i radnika te učenika u projektima usmjerenim na inovacije koje se odnose na sektore, ali i obrazovnu praksu (2017. godina)
2. Ojačani kapaciteti ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje za provedbu inovativnih projekata (nacionalnih, EU, međunarodnih) (2020. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: MZOS, ASOO, AMPEU

Mjera 3.3. Unapređivanje sustava profesionalnog usmjeravanja

Jedan od ciljeva ovoga programa je i razvoj sustava profesionalnog usmjeravanja usmjerenog prema predškolicima, osnovnoškolcima, srednjoškolcima, studentima, polaznicima obrazovanja odraslih i nezaposlenim osobama. Organizacijom radionica, seminara, stručnih skupova i sličnih aktivnosti planira se razviti aktivnosti cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja kao i kompetencije dionika u sustavu obrazovanja vezane za profesionalno usmjeravanje. Provedba ove mjere bit će povezana s aktivnostima *Foruma za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere* koji okuplja dionike uključene u cjeloživotno profesionalno usmjeravanje, osigurava dijalog i koordinira provedbu *Strategije za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere*²² te radi na unapređenju i razvoju sustava profesionalnog usmjeravanja. S obzirom na nedovoljnu povezanost i informiranost različitih dionika u sustavu profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj, potrebno je jačati razmjenu informacija i daljnji razvoj te unapređenje sustava usluga profesionalnog usmjeravanja, kao i razvijanje kompetencija svih dionika uključenih u cjeloživotno profesionalno usmjeravanje.

Rezultat:

1. Unaprijeđen sustav profesionalnog usmjeravanja učenika prije i za vrijeme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2020. godina)

Nadležnost: MRMS

Provedba: MZOS, ustanove za strukovno obrazovanje, HZZ

²² Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 29. listopada 2015. donijela Odluku o donošenju Strategije cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere 2016. – 2020.

Mjera 3.4. Poticaji za programe i projekte jačanja uključenosti svih skupina kojima prijete isključenje iz obrazovanja

Cjelokupni obrazovni sustav, pa tako i strukovno obrazovanje i osposobljavanje, ima ključnu ulogu u osiguravanju socijalne uključenosti pojedinaca i ranjivih i podzastupljenih skupina . Time se smanjuje i broj socijalno isključenih osoba i poboljšava društvena stabilnost kao jedan od uvjeta društvenog razvoja. Razina inkluzivnosti neosporno ovisi i o strukturi obrazovnog sustava i o načinu funkcioniranja sustava (o programima, poučavanju, vrednovanju, školskoj autonomiji, školskoj klimi, suradnji s roditeljima te o organizacijskim procesima u školi) te o obrazovnim ustanovama i poslodavcima koji pružaju mogućnost učenja temeljenog na radu. Ti čimbenici umanjuju obrazovno isključivanje tako da djeluju na individualizaciju poučavanja i ocjenjivanja i na suradnju učitelja i roditelja. Kako pokazuju brojne studije, obrazovanje na socijalnu uključenost utječe kroz obrazovna postignuća, cjeloživotno obrazovanje kao i osiguravanje lakšeg sudjelovanja u svijetu rada.

Sukladno navedenom, u početnim fazama potrebno je identificirati podzastupljene i ranjive skupine učenika u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te analizirati postojeće stanje vezano uz programe i projekte jačanja uključenosti te unaprijediti trenutačne prilično nesustavne oblike sprječavanja isključenja iz obrazovanja, između ostaloga i utvrđivanjem indikatora ranog prepoznavanja rizika napuštanja obrazovanja, osmišljavanjem alternativnih kurikularnih rješenja (kao i modela „druge prilike“) te različitih organizacijskih obrazaca obrazovanja za skupine u riziku od napuštanja obrazovanja, čime bi se pojačala uključenost tih skupina u obrazovni sustav. Razvojem sustava subvencija programa dodatnih obrazovnih aktivnosti (internetski tečajevi, radionice, mentorski rad, profesionalno usavršavanje) za učenike iz socijalno isključenih obitelji, povećala bi se njihova predanost obrazovanju i pojačale kompetencije potrebne za izlazak na tržište rada ili nastavak obrazovanja, a smanjila socijalna isključenost.

Rezultati:

1. Uspostavljen sustav podrške i praćenja provedbe programa i projekata uključenosti različitih skupina učenika (2020. godina)
2. Utvrđeni i uvedeni indikatori ranog prepoznavanja rizika napuštanja obrazovanja (2020. godina)
3. Osmišljena alternativna kurikularna i organizacijska rješenja za skupine u riziku od napuštanja obrazovanja (2020. godina)

Nadležnost: MZOS

Provedba: MZOS, ASOO, udruge civilnog društva, MRMS

Prioritet 4. Internacionalizacija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poticanje međunarodne mobilnosti učenika i nastavnika

U europskom kontekstu vrlo važnu ulogu ima internacionalizacija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te poticanje mobilnosti učenika i nastavnika, a što je istaknuto brojnim europskim dokumentima (Izjava iz Bruges, ET 2020).

Strategijom razvoja strukovnog obrazovanja 2008. - 2013. započela je izgradnja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja usmjerenog cjeloživotnom učenju, mobilnosti te korištenju alata koji podupiru transparentnost, pouzdanost i prepoznatljivost ishoda učenja. Međutim, značajniji koraci u

smjeru sustavne mobilnosti i korištenja EU alata ostvaruju se pristupanjem *Programu za cjeloživotno učenje*. Republika Hrvatska ovom programu djelomice pristupa 2009. godine, a punopravno 2011. godine. Program je omogućio transnacionalne mobilnosti učenika te stručna usavršavanja nastavnika.

U ovom programu i novom programu *Erasmus+* do sada je sudjelovalo 24 % strukovnih škola. Trenutačno su 83 strukovne škole uključene u projekte međunarodne mobilnosti učenika i/ili nastavnika kroz program *Erasmus+*, od čega 72 u području SOO-a dok ostale u području općeg obrazovanja i obrazovanja odraslih. Procjenjuje se da će u školskoj godini 2015./2016. u *Erasmus+* mobilnostima sudjelovati 0.78 % učenika (EU prosjek u 2013. godini je 0.7 %), a do kraja programa *Erasmus+* (2020.) preko 1 %. Postavljen je EU cilj od 6 % mobilnih osoba u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja do 2020. godine. Potrebno je nastaviti kontinuirano poticati sudjelovanje ustanova za strukovno obrazovanje u programima mobilnosti.

Također, potrebno je provođenje niza aktivnosti kojima će se pridonijeti jačanju kapaciteta dionika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za međunarodnu suradnju i razvoj projekata te jačanje svijesti o potrebi internacionalizacije SOO-a. Nužno je osigurati primjerenije uvjete za sudjelovanje i provedbu međunarodnih projekata kroz rješavanje adekvatnog nagrađivanja osoba zaduženih za provedbu projekata u ustanovama za strukovno obrazovanje te obogatiti javnu ponudu stručnih osposobljavanja i usavršavanja nizom visokokvalitetnih sadržaja neposredno vezanih uz internacionalizaciju i međunarodnu dimenziju.

U Republici Hrvatskoj ovo je područje potrebno jače promovirati te pružiti adekvatniju podršku na razini sustava. Škole koje su uključene u projekte međunarodne mobilnosti učenika i nastavnika suočene su s teškoćama u organizaciji dužih razdoblja mobilnosti, organizaciji nastave, administraciji dodijeljenih sredstava te motiviranju nastavnika za uključivanje u projekte, budući da je ograničena mogućnost plaćanja nastavnika za rad na projektima te se taj rad ne vrednuje u svrhu napredovanja. Postoji značajan prostor za jačanje kapaciteta škola za sudjelovanje u projektima (a posebice za uključivanje škola bez projektnog iskustva), unaprjeđenje dostupnosti rezultata projekata i podizanje njihove kvalitete, uključivanje javnog i gospodarskog sektora te bolje umrežavanje potencijalnih prijavitelja. U okviru *Studije utjecaja Programa za cjeloživotno učenje na sudjelujuće odgojno-obrazovne ustanove u razdoblju 2009. - 2013.*; prve takve studije u RH, izradit će se preporuke za jačanje internacionalizacije odgojno-obrazovnog sustava kao i indikatori za praćenje napretka u razvoju međunarodne dimenzije.

Na internacionalizaciji strukovnog obrazovanja i osposobljavanja iznimno aktivno radi i ASOO te tako već niz godina prijavljuje i provodi projekte financirane fondovima i programima EU, a u suradnji s partnerima iz drugih EU i susjednih zemlja.

Kao podrška cjeloživotnom učenju i internacionalizaciji u Hrvatskoj, koriste se EU alati koji osiguravaju povezivanje, transparentnost i pouzdanost ishoda učenja. Nacionalna skupina stručnjaka za ECVET od 2012. godine aktivno radi na promoviranju međunarodne mobilnosti učenika u kontekstu ECVET-a te su izrađene smjernice, brošure i letci, a svake godine organizira se niz stručnih skupova za ravnatelje i nastavnike strukovnih škola. Međutim, njihov trenutačni obuhvat nije dovoljan.

ECVET kao europski tehnički okvir za prijenos, priznavanje i (gdje je to moguće) prikupljanje ishoda učenja pojedinca s ciljem stjecanja kvalifikacije u Republici Hrvatskoj primjenjuje se isključivo u kontekstu međunarodne mobilnosti učenika. Namjera je i dalje raditi na jačanju kapaciteta strukovnih škola za lakšu provedbu ECVET-a u RH (npr. priznavanje ishoda učenja stečenih u inozemstvu, organizacija nastave tijekom razdoblja mobilnosti, itd.). Prioritet Republike Hrvatske je i dalje razvijati mobilnost radi učenja jer priznavanje razdoblja mobilnosti kao sastavnog djela polaznikova

procesa obrazovanja poslodavcima olakšava razumijevanje kvalifikacija stečenih u inozemstvu bez obzira radi li se o različitim zemljama, ustanovama ili sustavima. Završno, u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja nastavit će se s promicanjem primjene Europass priloga svjedodžbi i ostalih Europass dokumenata relevantnih učenicima i nastavnicima u SOO-u.

Cilj: 4.1. Ojačan međunarodni značaj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Mjera 4.1. Razvoj i jačanje mogućnosti za veću mobilnost učenika i nastavnika

U svrhu jačanja mobilnosti i internacionalizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ponajprije će se provesti studija utjecaja sudjelovanja strukovnih škola i ostalih sudjelujućih odgojno-obrazovnih ustanova u *Programu za cjeloživotno učenje* te razviti smjernice za jačanje međunarodne mobilnosti kao i mjerljivi indikatori za praćenje razvoja međunarodne dimenzije. Jačat će se kapaciteti nastavnika za uključivanje u projekte međunarodne mobilnosti te osigurati zakonodavni i administrativni preduvjeti za realizaciju i vrednovanje mobilnosti nastavnika i učenika. Također, povećat će se obuhvat škola sudionica projekata međunarodne mobilnosti te intenzivno skrbiti o uključivanju socijalnih partnera kao i tijela lokalne i regionalne vlasti u projekte u okviru programa Erasmus+. Sukladno planiranom povećanju proračuna programa Erasmus+ do 2020. godine razmjerno će se povećati broj mobilnih nastavnika i učenika. Novom aktivnosti transnacionalne suradnje u okviru programa Erasmus+ određenom će se broju nastavnika i ravnatelja u SOO-u omogućiti sudjelovanje na transnacionalnim oblicima stručnog usavršavanja usmjerenih razvoju projekata u okviru programa Erasmus+ odnosno općenito jačanju stručnog i projektnog potencijala.

U pogledu korištenja i promidžbe ECVET-a, 2015. godine uspostavljen je nacionalni portal o ECVET-u te će se nastaviti s poticanjem strukovnih škola za primjenu ECVET-a i provođenjem radionica za ravnatelje i nastavnike.

Rezultati:

1. Razvijene preporuke za jačanje međunarodne dimenzije u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju na temelju nalaza evaluacijske studije. (2017. godina)
Nadležnost i provedba: MZOS, AMPEU
2. Razvijeni indikatori za praćenje napretka u razvoju međunarodne dimenzije u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. (2017. godina)
Nadležnost i provedba: MZOS, AMPEU
3. Povećan broj škola bez prethodnog sudjelovanja u projektima mobilnosti u okviru programa Erasmus+ (2020. godina)
Nadležnost i provedba: AMPEU
4. Povećana vidljivost i bolje razumijevanje ECVET-a te širenje njegove primjene u strukovnim školama osiguravanjem odgovarajućeg zakonskog okvira. (2020. godina)
Nadležnost i provedba: MZOS, AMPEU, ASOO.

Mjera 4.2. Potpora međunarodnoj dimenziji strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Osiguravanje uvjeta (dopuna zakonodavnog okvira koji se odnosi na rješavanje statusa osoba zaduženih za provedbu projekata u ustanovama za strukovno obrazovanje, kao i za sudjelovanje u twinning projektima te usuglašavanje nacionalnih pravila i zakonodavstva s korištenjem financijskih sredstava iz EU fondova i programa, itd.) i jačanje kapaciteta za uključivanje u međunarodne projekte obuhvatit će i podršku pri pronalasku partnera, dostupnost rezultata provedenih međunarodnih projekata te promidžbu primjera dobre prakse, dok je jačanje kapaciteta strukovnih škola za internacionalizaciju već obuhvaćeno u okviru mjere 4.1.

Jedan od važnih alata EU za internacionalizaciju – *Europass* – u Republici Hrvatskoj promiče se od 2011. godine. Posebno će se promicati *Europass prilog svjedodžbi* za sve standarde kvalifikacija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, a što će osigurati olakšano razumijevanje i poboljšano priznavanje stečenih strukovnih kvalifikacija u Republici Hrvatskoj u europskom kontekstu.

Rezultat:

1. Poboljšana i ojačana međunarodna dimenzija strukovnog obrazovanja (2020. godina)
Nadležnost i provedba: MZOS, AMPEU, ASOO

Prilog I. Strateški i zakonodavni okvir strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)
- Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. – 2020. (2014.)
- Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske 2016. – 2020. godine (2016.)
- Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (*Narodne novine*, broj 63/2008. i 90/2010.)
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.)
- Strategija razvoja obrazovanja odraslih (2007.)
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (*Narodne novine*, broj 87/2008., 86/2009., 92/2010., 105/2010.-ispr., 90/2011., 16/2012., 86/2012., 94/2013. i 152/2014.)
- Zakon o strukovnom obrazovanju (*Narodne novine*, broj 30/2009.)
- Zakon o Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (*Narodne novine*, broj 24/2010.)
- Zakon o obrazovanju odraslih (*Narodne novine*, broj 17/2007.)
- Zakon o obrtu (*Narodne novine*, broj 143/2013.)
- Zakon o stručno - pedagoškom nadzoru (*Narodne novine*, broj 73/1997.)
- Zakon o prosvjetnoj inspekciji (*Narodne novine*, broj 61/2011., 16/2012.)
- Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (*Narodne novine*, broj 22/2013.)
- Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu (*Narodne novine*, broj 27/2010., 55/2011.)
- Pravilnik o izradbi i obrani završnoga rada (*Narodne novine*, broj 118/2009.)
- Pravilnik o polaganju državne mature (*Narodne novine*, broj 01/2013.)
- Pravilnik o načinu organiziranja i izvođenju nastave u strukovnim školama (*Narodne novine*, broj 140/2009.)
- Pravilnik o minimalnim uvjetima za ugovore o naukovanju (*Narodne novine*, broj 63/2014.)
- Pravilnik o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju nastavnika u srednjem školstvu (*Narodne novine*, broj 1/1996., 80/1999.)
- Pravilnik o obveznim udžbenicima i pripadajućim dopunskim nastavnim sredstvima (*Narodne novine*, broj 104/2013.)
- Pravilnik o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu (*Narodne novine*, broj 88/2003.)
- Pravilnik o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu (*Narodne novine*, broj 89/1995., 148/1999. i 20/2005.)
- Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (*Narodne novine*, broj 112/2010.)
- Pravilnik o načinu i postupku utvrđivanja uvjeta za početak rada školske ustanove (*Narodne novine*, broj 141/2009.)
- Pravilnik o sadržaju i obliku svjedodžbi i drugih javnih isprava te pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji u školskim ustanovama (*Narodne novine*, broj 32/2010., 50/2011., 145/2011., 85/2012. i 104/2013.)
- Pravilnik o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole (*Narodne novine*, broj 49/2015.)
- Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (*Narodne novine*, broj 24/2015.)
- Pravilnik o zajedničkom upisniku školskih ustanova u elektroničkome obliku – e-Matica
- Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (*Narodne novine*, broj 94/2015.)
- Pravilnik o Registru Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (*Narodne novine*, broj 62/2014.)
- Pravilnik o postupku i načinu izdavanja dozvola (licencija) za izvođenje praktične nastave i vježbi naukovanja (*Narodne novine*, broj 37/15.)

- Pravilnik o postupku i načinu polaganja pomoćničkog ispita (*Narodne novine*, broj 63/14., 78/14. i 86/15.)
- Pravilnik o obliku i sadržaju Uvjerenja o položenom pomoćničkom ispitu (*Narodne novine*, broj 63/14.)
- Pravilnik o postupku i načinu polaganja majstorskog ispita te ispita o stručnoj osposobljenosti (*Narodne novine*, broj 88/02.)
- Pravilnik o sadržaju i obliku diplome o majstorskom zvanju (*Narodne novine*, broj 22/02. i 28/09.)
- Rješenje o cijeni polaganja ispita o stručnoj osposobljenosti, pomoćničkog i majstorskog ispita (*Narodne novine*, broj 31/02. i 86/15.).

Prilog II. Popis projekata u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju financiranih sredstvima EU (2006. – 2015.)

Naziv projekta	Trajanje	Vrijednost projekta
CARDS		
CARDS 2001 „Strukovno obrazovanje i osposobljavanje“	18 mjeseci (ožujak 2003. - prosinac 2004.)	600.000 EUR ugovor o pružanju usluga
CARDS 2002 „Strukovno obrazovanje i osposobljavanje: Modernizacija i izgradnja institucija“	15 mjeseci (rujan 2005. - prosinac 2006.)	1.500.000 EUR ugovor o pružanju usluga
CARDS 2003 – „Modernizacija škola za strukovno obrazovanje“	12 mjeseci (prosinac 2005. - prosinac 2007.)	1.249.846 EUR ugovor o pružanju usluga 3.076.542,03 EUR ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava
IPA – Instrument of precession assistance		
Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma	24 mjeseca (siječanj 2010. – siječanj 2012.)	1.799.965 EUR ugovor o pružanju usluga
Sveobuhvatno jačanje kapaciteta Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih	18 mjeseci (lipanj 2010. – prosinac 2011.)	1.168.500 EUR ugovor o pružanju usluga
Implementacija novih kurikuluma	18 mjeseci (travanj 2012. – listopad 2011.)	1.065.500 EUR ugovor o pružanju usluga 3.709.913 EUR ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava
Razvoj sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	24 mjeseca (ožujak 2010. – ožujak 2012.)	1.639.750 EUR ugovor o pružanju usluga
Istraživanje potreba tržišta rada	6 mjeseci (travanj 2012. – listopad 2012.)	171.555 EUR okvirni ugovor
Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva	12 mjeseci (rujan 2012. – rujan 2013.)	4.454.776 EUR ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava
ESF – Europski socijalni fond		
Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva - faza II	Odluka o financiranju 2. ožujka 2015. godine	6.054.000 EUR ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava
Naziv projekta	Trajanje	Vrijednost projekta
CARDS		
CARDS 2001 “Strukovno obrazovanje i osposobljavanje“	18 mjeseci (ožujak 2003. - prosinac 2004.)	600.000 EUR ugovor o pružanju usluga
CARDS 2002 - "Strukovno obrazovanje i osposobljavanje: Modernizacija i izgradnja institucija"	15 mjeseci (rujan 2005. - prosinac 2006.)	1.500.000 EUR ugovor o pružanju usluga
CARDS 2003 - "Modernizacija škola za strukovno obrazovanje"	12 mjeseci (prosinac 2005. - prosinac 2007.)	1.249.846 EUR ugovor o pružanju usluga 3.076.542,03 EUR

		ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava
IPA – Instrument of precession assistance		
Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma	24 mjeseca (siječanj 2010. – siječanj 2012.)	1.799.965 EUR ugovor o pružanju usluga
Sveobuhvatno jačanje kapaciteta Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih	18 mjeseci (lipanj 2010. – prosinac 2011.)	1.168.500 EUR ugovor o pružanju usluga
Implementacija novih kurikuluma	18 mjeseci (travanj 2012. – listopad 2011.)	1.065.500 EUR ugovor o pružanju usluga 3.709.913 EUR ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava
Razvoj sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	24 mjeseca (ožujak 2010. – ožujak 2012.)	1.639.750 EUR ugovor o pružanju usluga
Istraživanje potreba tržišta rada	6 mjeseci (travanj 2012. – listopad 2012.)	171.555 EUR okvirni ugovor
Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva	12 mjeseci (rujan 2012. – rujan 2013.)	4.454.776 EUR ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava
ESF – Europski socijalni fond		
Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva - faza II	Odluka o financiranju 2. ožujka 2015. godine	6.054.000 EUR ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava

Sažetak projekata:

CARDS 2001 “Strukovno obrazovanje i osposobljavanje“

Kroz ovaj projekt izrađena je Zelena knjiga SOO-a koja je dala viziju i plan mjera koje je trebalo poduzeti u kratkoročnom, srednjoročnom i dugoročnom razdoblju kako bi se modernizirao hrvatski sustav strukovnog obrazovanja u skladu s ciljevima i primjerima dobre prakse EU. Nadalje, razvijeni su standardi za zanimanje mentora, program osposobljavanja mentora, program osposobljavanja nastavnika/strukovnih učitelja, model „nove škole“, tečaj za ravnatelje u modelu nove škole, novi model za program stručnog usavršavanja nastavnika, nove metodologije za analizu osposobljavanja nastavnika kao i novi sustav procjenjivanja nastavnika.

CARDS 2002 – „Strukovno obrazovanje i osposobljavanje: Modernizacija i izgradnja institucija“

Kroz ovaj projekt izrađen je prijedlog sadržaja budućega Zakona o strukovnom obrazovanju - Bijeli dokument, koji je dao osnovne smjernice razvoja sustava strukovnog odgoja, obrazovanja i osposobljavanja; detaljne specifikacije za informacijski sustav za upravljanje strukovnim obrazovanjem – VETIS; izvršena je analiza tržišta rada te izrađen jedan prijedlog kvalifikacije. U sklopu projekta CARDS 2002 osnovana je Radna skupina za studiju tržišta rada. Zadaća joj je bila istražiti postojeće stanje na tržištu rada, predložiti nove obrazovne strukovne sektore (strukovna

područja rada) sukladne potrebama suvremenoga tržišta rada te dogovoriti međuinstitucionalno izjednačavanja sektora i u nazivu i u sadržaju. Tijekom svojega rada radna skupina prikupila je i analizirala sve dostupne informacije o demografskim trendovima (udjeli pučanstva različitih dobnih skupina); o nastavnim programima i učenicima (opis obrazovnih područja i programa za zanimanja, značajke učenika/polaznika i njihov protok); o tržištu rada (opis tržišta rada unutar svakog sektora, udio (ne)zaposlenih, tokovi radne snage) te o sustavu rada (glavna područja aktivnosti, ključna znanja, vještine i kompetencije, glavna tržišta, vrste tvrtki/kompanija, nedavne i predviđene promjene, nedostaci, propusti). Radna skupina dala je prijedlog novih obrazovnih sektora strukovnog obrazovanja čime su dotadašnja 32 obrazovna područja rada zamijenjena s 14 novih obrazovnih strukovnih sektora. Agencija za strukovno obrazovanje i osposobljavanje je u lipnju 2006. osnovala 13 privremenih sektorskih vijeća za 13 obrazovnih strukovnih sektora te imenovala njihove članove. Sektorska su vijeća počela s radom 1. srpnja 2006. god. Projekt CARDS 2002 stručno je i materijalno pomogao njihovo osnivanje i rad.

CARDS 2003 „Modernizacija škola za strukovno obrazovanje“

U sklopu projekta je izrađen *Koncept-papir* koji obuhvaća čitavu kvalifikacijsku strukturu nastavnika i stručnih suradnika. Izrađena je studija provedivosti kojom se istražilo gdje bi trebalo ustanoviti studij za strukovne nastavnike i stručne suradnike na razini visokog obrazovanja. Razvijen je ekvivalent modularnoga jednogodišnjeg studija za stručno osposobljavanje strukovnih nastavnika i stručnih suradnika prije zaposlenja (*pre-service*). Oblikovan je i prijedlog sustava kontinuiranoga profesionalnog usavršavanja za strukovne nastavnike/stručne suradnike, utemeljen na procesu procjene osoblja te glavni moduli osposobljavanja. Kao dio potpore radu privremenih sektorskih vijeća (SV), uz pomoć u organizaciji i provedbi dva kruga sastanka 13 SV-a, izvršen je i pregled općeg napretka što su ga ostvarili SV-i te su izrađene nove smjernice za njihov rad. U komponenti 3 provedena je dodjela bespovratnih sredstava i to kroz ugovaranje 13 projekata koje je financirala Europska unija, ukupne vrijednosti 2.660.674 €, usmjerenih na razvoj strukovnih škola uz poticanje i partnerstva. Partneri su bili različite institucije: strukovne i privatne škole, udruge, tvrtke, instituti, pučka otvorena učilišta, gospodarske i obrtničke komore, lokalne vlasti itd.

IPA 2007. – 2011. „Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma“

Kroz ovaj projekt razvijeno je 14 profila obrazovnih sektora koji sadržavaju ključne podatke o sektoru, tržištu rada i strukovnom obrazovanju. U okviru ovog projekta izrađena je „*Metodologija za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma u RH*“. Metodologija je predvidjela razvoj strukovnih kurikuluma koji će odražavati potrebe tržišta rada, ali biti i u funkciji nastavka obrazovanja te je prihvaćena od strane ASOO-a. Razvijen je i objavljen *Priručnik za planiranje i razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma*. Također je razvijeno 26 novih strukovnih kurikuluma u 13 obrazovnih sektora te je izrađena on-line baza (e-kvalifikacije) koja sadrži svih 26 strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma. Izrađen je kratki animirani film koji opisuje proces planiranja i razvoja strukovnih kvalifikacija i kurikuluma. Za potrebe razvoja standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma Agencija je imenovala 26 radnih skupina s više od 240 članova te je uz podršku projekta u 2011. godini održano 70 dana seminara, radionica, s više od 1800 sudionika. Također je održano 230 sastanaka radnih skupina s dodatnih 2300 sudionika. Temeljem rezultata ovoga projekta, u školskoj 2011./2012. godini, 11 nastavnih planova i programa prilagođeno je

kvalifikacijama i jednom kurikulumu razvijenom u okviru projekta. Na temelju tih postignuća 22 strukovna kurikuluma su u eksperimentalnoj provedbi u školama od školske 2013./2014. godine

IPA 2007. – 2011. „Sveobuhvatno jačanje kapaciteta Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih“

Kroz ovaj projekt ojačani su cjelokupni institucionalni i administrativni kapaciteti Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih kako bi mogla obavljati svoju temeljnu zadaću kao središnje tijelo podrške dionicima u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te obrazovanja odraslih. Tijekom projekta održana su dva kruga intenzivnog usavršavanja za sve stručne odjele Agencije. Sveukupno usavršavanje u sklopu projekta provedeno je kroz 25 različitih trening tema, tijekom 47 dana treninga i 9 dana prezentacija. Ukupno je u aktivnostima prvog i drugog kruga sudjelovalo 86.25 % djelatnika ASOO-a. Tijekom provedbe projekta izgrađen je internetski portal za funkciju upravljanja ljudskim resursima ASOO-a te je održan pilot-tečaj e-učenja za 16 djelatnika ASOO-a o korištenju *eLearning* modula internetskog portala.

IPA 2007. – 2011. „Implementacija novih kurikuluma“

Kroz ovaj projekt uveden je sustavan pristup razvoju inovativne kulture u strukovnim školama u skladu s potrebama tržišta rada na lokalnoj i/ili regionalnoj razini. Kroz ovaj su projekt razvijani i stručni kapaciteti ASOO-a i strukovnih škola za uspješnu pripremu i provedbu ugovora o dodjeli nepovratnih sredstava u okviru IPA IV. komponente Razvoj ljudskih potencijala te budućih projekata koji će se financirati kroz Europski socijalni fond (ESF). Dana 27. rujna 2010. godine potpisano je 18 ugovora o dodjeli nepovratnih sredstava strukovnim školama u okviru IV. komponente Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) za projekt „Implementacija novih kurikuluma“. Osamnaest prijavitelja, zajedno sa svojim partnerima, ispunilo je uvjete za dodjelu nepovratnih sredstava, a ukupna vrijednost iskorištenih sredstava unutar ove grant-sheme je 3.709.913,18 EUR-a. Pojedinačni projekti trajali su od 12 do 14 mjeseci, a njihova se vrijednost kreće između 100 000 i 300 000 eura.

IPA 2007. – 2011. „Razvoj sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“

U sklopu projekta razvijen je *Priručnik za samovrednovanje za ustanove za strukovno obrazovanje* koji donosi prioriteta područja i područja kvalitete u Hrvatskom okviru za osiguranje kvalitete u SOO-u: 1. Planiranje i programiranje rada, 2. Poučavanje i podrška učenju, 3. Postignuća učenika i ishodi učenja, 4. Materijalni uvjeti i ljudski potencijali – profesionalni razvoj radnika ustanove, 5. Suradnja unutar ustanove za strukovno obrazovanje - suradnja s ostalim dionicima – promicanje ustanove, 6. Upravljanje (ustanova i kvaliteta). Proveden je pilot-proces samovrednovanja u 24 strukovne škole u RH. Razvijen je on-line alat *E-kvaliteta* čiji je cilj pružiti podršku u provedbi hrvatskog okvira za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Razvijene su *Strateške smjernice za osiguranje kvalitete u SOO-u*

IPA 2007. – 2011. „Istraživanje potreba tržišta rada“

U sklopu projekta provedeno je i testno istraživanje uz pomoć *on-line* alata čiji je cilj bio prikupljanje informacija izravno od poslodavaca o nekim od najčešćih zanimanja i kompetencija u 13 obrazovnih sektora, o budućim potrebama i planovima u pogledu potreba za različitim tipovima radne snage te

planiranje ponude strukovnog obrazovanja. U anketi su sudjelovali poslodavci iz čitave Hrvatske. Razvijena je metodologija za istraživanje potreba tržišta rada, kao i Izvještaj o rezultatima pilot-istraživanja.

IPA 2007. – 2011. „Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva“

Cilj ove sheme dodjele bespovratnih sredstava, bio je pojačati uvođenje suvremenih i inovativnih sadržaja/obilježja u nastavu u strukovnim školama unutar postojećeg sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, u skladu sa Zakonom o strukovnom obrazovanju i Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, s ciljem osiguranja njihove relevantnosti/prilagodljivosti na tržištu rada, povećanja kapaciteta za pružanje suvremene školske praktične nastave te ispunjavanja potreba gospodarstva utemeljenog na znanju. Neki od prioriteta bili su: razviti i primijeniti nova inovativna obilježja u pružanju obrazovanja u strukovnim školama u bliskoj suradnji sa socijalnim partnerima na regionalnoj/lokalnoj razini; povećati kapacitete (ljudske, materijalne, prostorne itd.) strukovnih škola za pružanje suvremene praktične nastave; povećati sposobnosti strukovnih nastavnika za uvođenje suvremenih, na učenika usmjerenih pristupa nastavi, itd. Sveukupno je dodijeljeno 30 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte s trajanjem do 12 mjeseci.

ESF 2013. „Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva - faza II“

Opći cilj ove sheme dodjele bespovratnih sredstava, bio je podržati uvođenje suvremenih i inovativnih projekata, procesa, aktivnosti, metoda i sadržaja u postojeće strukovne programe i kurikule s ciljem omogućavanja stjecanja relevantnih kompetencija učenika, te iskazati ili povezati nove sadržaje s ishodima učenja, a u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Zakonom o strukovnom obrazovanju te Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru. Specifični ciljevi projekta bili su: pružiti potporu ustanovama strukovnog obrazovanja u razvoju pristupa odozdo prema gore („bottom-up“) kako bi svojim učenicima mogle osigurati stjecanje modernih kompetencija i pristup najnovijim tehnologijama podižući tako njihovu zapošljivost i relevantnost njihovih kvalifikacija na tržištu rada; potaknuti ustanove strukovnog obrazovanja na razvoj i primjenu novih i suvremenih znanstvenih, tehničkih i inovacijskih postignuća u odgojno-obrazovnom procesu.

Sveukupno je dodijeljeno 28 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte s trajanjem do 12 mjeseci.

Prilog III. Povezanost razina kvalifikacija Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) s razinama Europskoga kvalifikacijskog okvira (EKO)

HKO razina	Kvalifikacije	EKO razina
8.2	<i>Poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studiji, obrana doktorske disertacije izvan studija</i>	8
8.1	<i>Poslijediplomski znanstveni magistarski studiji</i>	
7	<i>Sveučilišni diplomski studiji</i>	7
	<i>Specijalistički diplomski stručni studiji</i>	
	<i>Poslijediplomski specijalistički studiji</i>	
6	<i>Sveučilišni preddiplomski studiji</i>	6
	<i>Stručni preddiplomski studiji</i>	
5	<i>Kratki stručni studiji</i>	5
	<i>Strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje</i>	
	<i>Programi za majstore uz najmanje dvije godine vrednovanog radnog iskustva</i>	
4.2	<i>Gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje</i>	4
	<i>Petogodišnje srednjoškolsko strukovno obrazovanje</i>	
	<i>Četverogodišnje srednjoškolsko strukovno obrazovanje</i>	
4.1	<i>Trogodišnje srednjoškolsko strukovno obrazovanje</i>	
3	<i>Dvogodišnje srednjoškolsko strukovno obrazovanje</i>	3
	<i>Jednogodišnje srednjoškolsko strukovno obrazovanje</i>	
2	<i>Strukovno osposobljavanje</i>	2
1	<i>Osnovno obrazovanje</i>	1